

AZƏRBAYCAN TİBB UNIVERSİTETİ
PATOLOJİ ANATOMİYA KAFEDRASİ

MÜHAZİRƏ № 5

QARACIYƏR XƏSTƏLİKLƏRİ

İlahə I. Kərimova
Tibb ü.f.d. D0sent

TƏSNİFATI

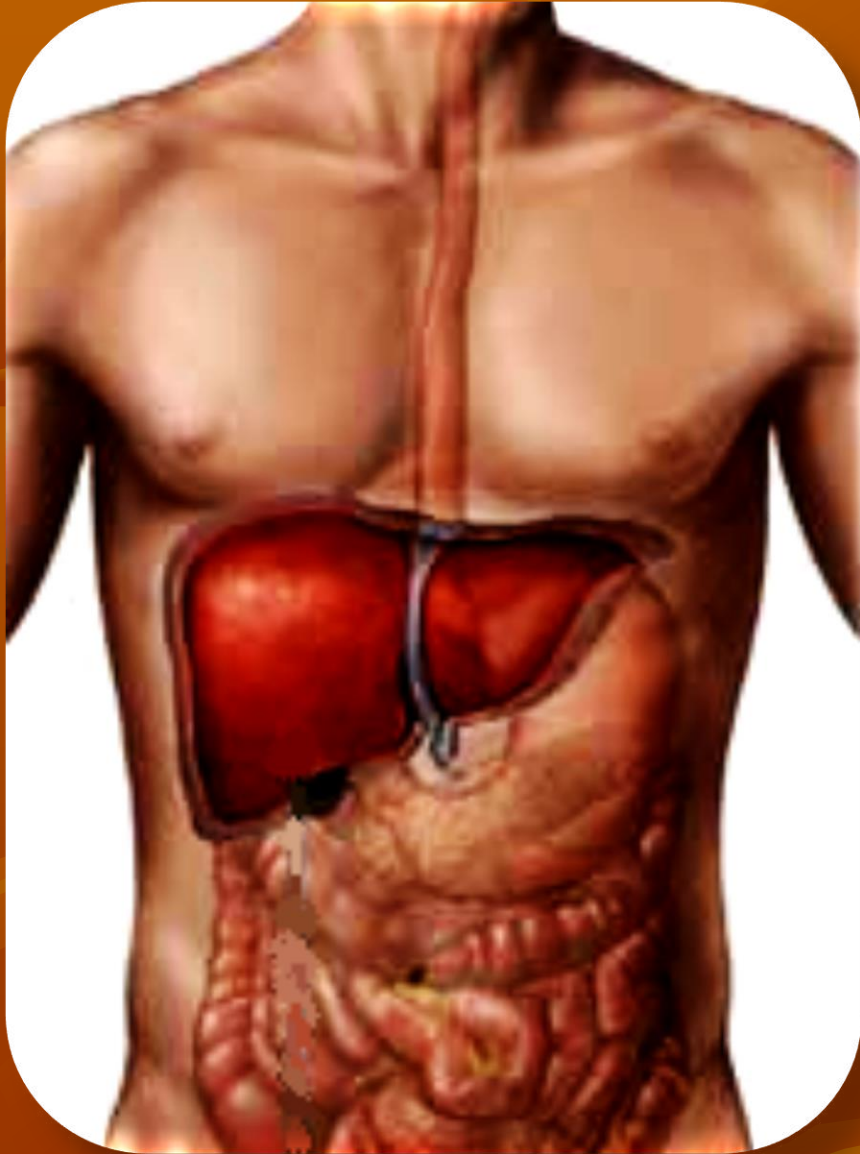
HEPATOZ

HEPATİT

SİRROZ

Şiş xəstəlikləri

HEPATOZ

Hepatositlərdə meydana çıxan distrofik və nekrotik dəyişikliklərlə xarakterizə olunur.

HEPATOZ

ANADANGƏLMƏ

QAZANILMIŞ

Vilson
xəstəliyi

Qlikogenozlar

Lipidozlar

KƏSKİN

XRONİK

QAZANILMIŞ

KƏSKİN

**Qaraciyərin toksiki
distrofiyası
=
Qaraciyərin
proqressivləşən
massiv nekrozu**

XRONİK

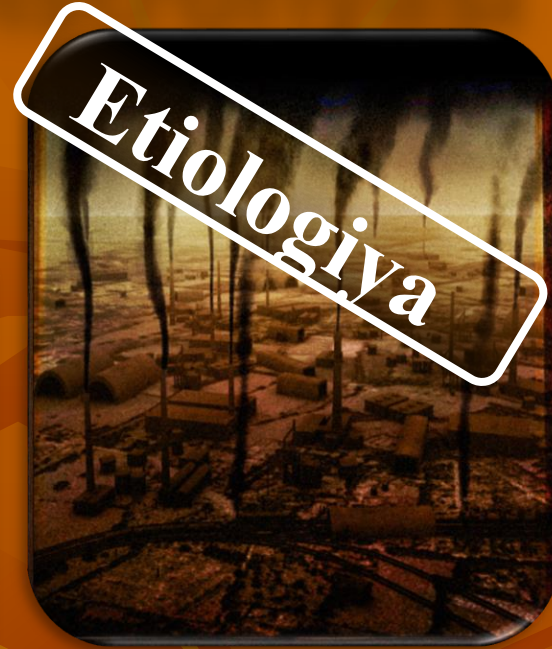
**Qaraciyərin
diffuz piy
distrofiyası**

QARACİYƏRİN TOKSİKİ DİSTROFİYASI

İntoksikasiya

- Ekzogen
  - ↔ Qida
  - ↔ Dərman
  - ↔ Kimyəvi
- Endogen
  - ↔ Hestoz
  - ↔ Tireotoksikoz

İnfeksiya

Şok

QARACİYƏRİN PROQRESSİVLƏŞƏN MASSİV NEKROZU

Təxminən 3 həftə davam edir

• Qaraciyərin

“SARI DİSTROFİYASI” -

Qaraciyər böyüyür və
sarı rəng alır;

;

• Qaraciyərin

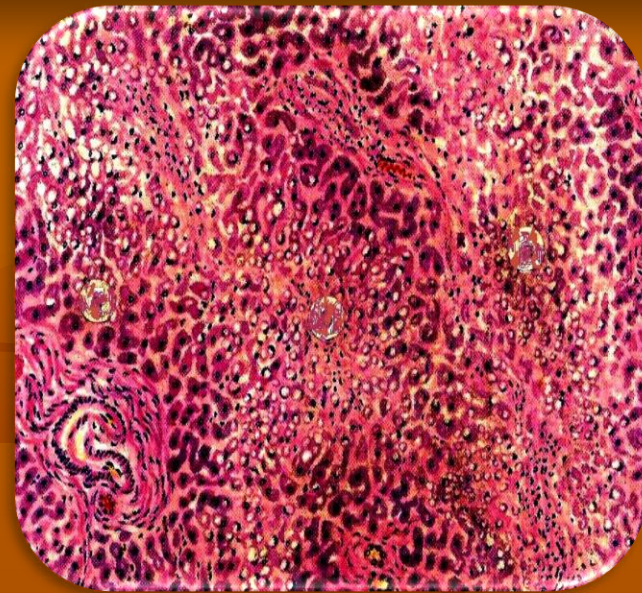
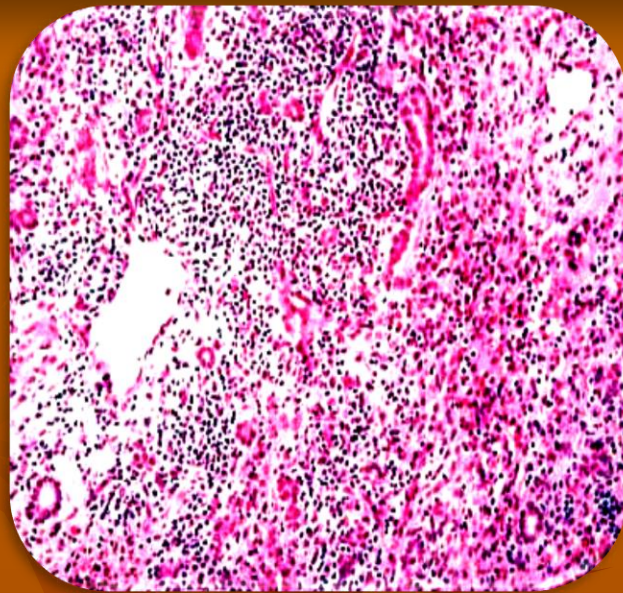
“QİRMIZI DİSTROFİYASI”

qaraciyər kiçilir (təxminən 2
dəfə) və qırmızı rəng alır.

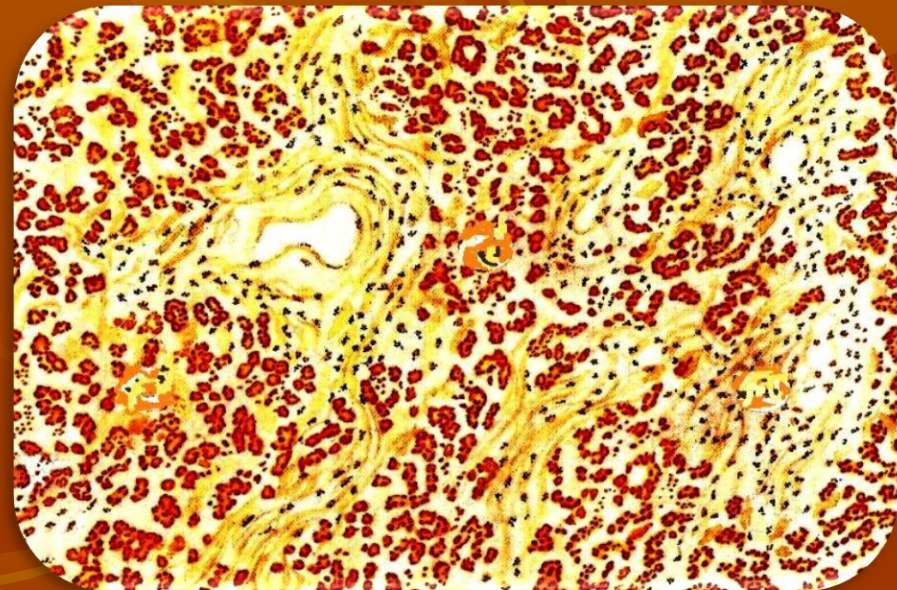
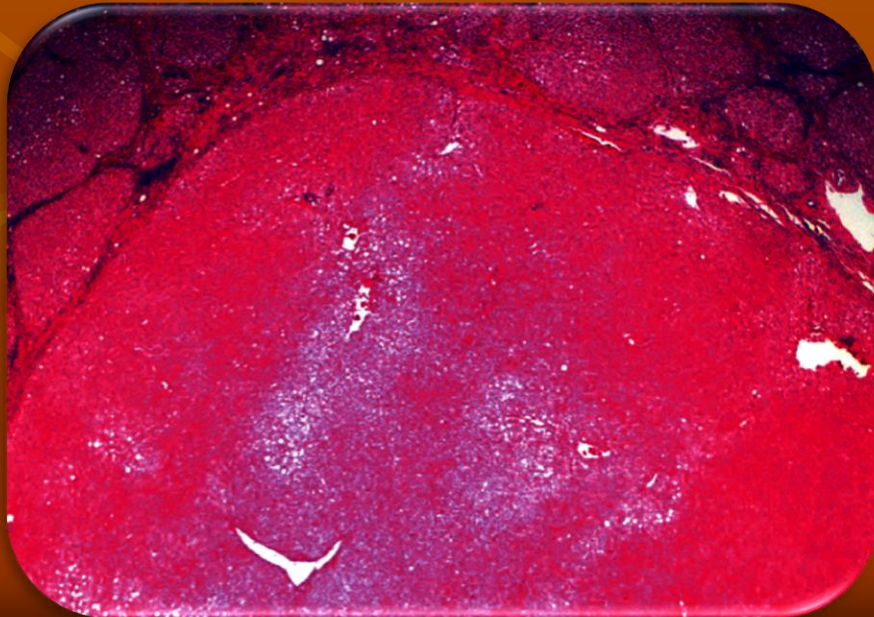

Massiv nekroz

Hematoksilin – eozin

Sudan III

Qara ciyər çatışmazlığı sindromu

- Sarılıq
- Dəri qaşınmaları
- Hemorragik sindrom
- Sağ qabırğaaltı nahiyədə ağrı
- Teleangioektaziya
- Həzm traktı üzvlərinin selikli qişalarında iltihabi-destruktiv dəyişikliklər
- Hepato-renal sindrom
- Splenomeqaliya
- Ensefalopatiya və koma

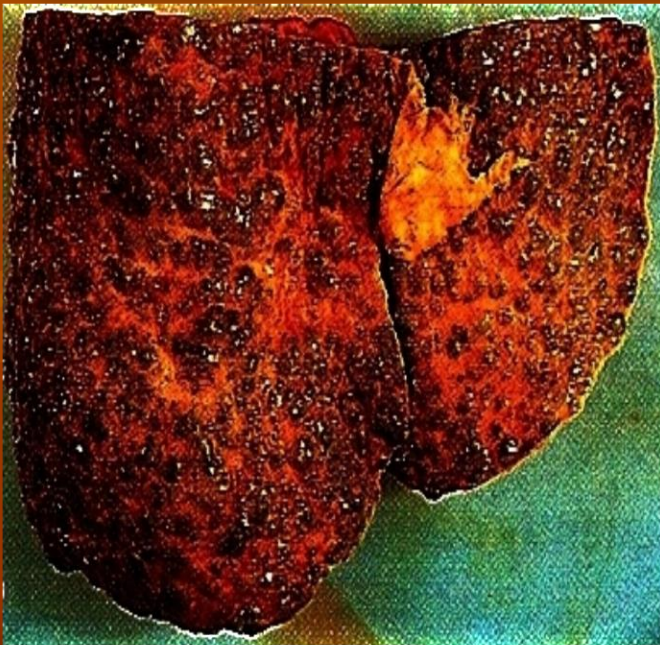

Nəticələr

**Ölüm
50%**

**Postnek-
rotik
Sirroz**

**Xronik
toksik
distrofiya**

Kəskin qaraciyər

Kəskin böyrək

kəskin qaraciyər-böyrək

ÇATIŞMAZLIĞI

Qaraciyərin diffuz piy distrofiyası

Toksik

**Alkoqol, medikamentoz,
kimyəvi**

Alimentar

**Aclıq, lipotrop maddələ-
rin, zülal-vitamin
çatışmazlıqları**

Durğunluq

**Anemiyalar, xroniki ürək
və ya ağciyər – ürək
çatışmazlıqları**

Endokrin

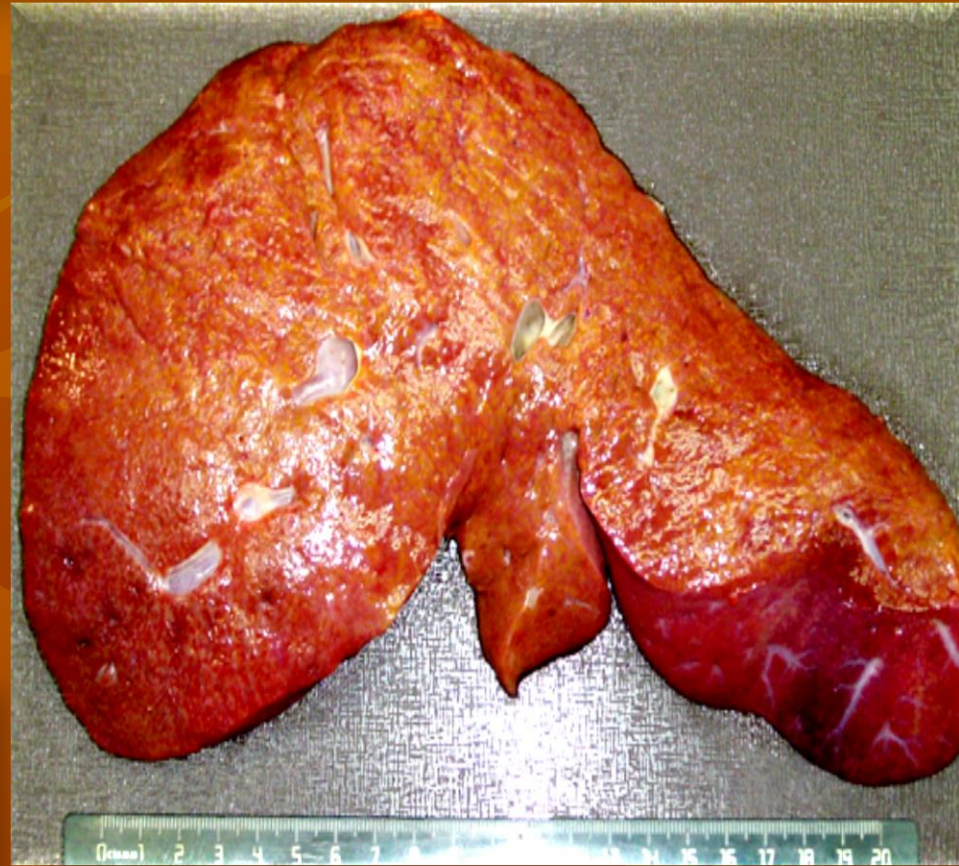

**Metabolik amillər:
Şəkərli diabet, piylənmə,
Nefrotik sindrom**

Etiologiya

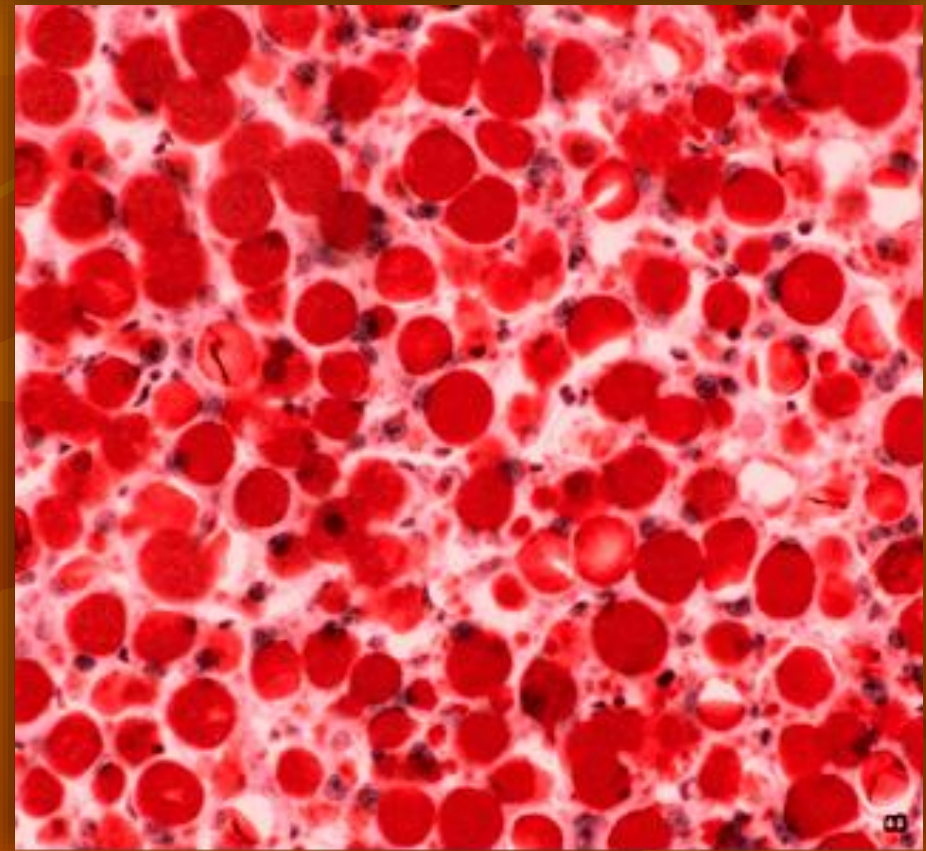
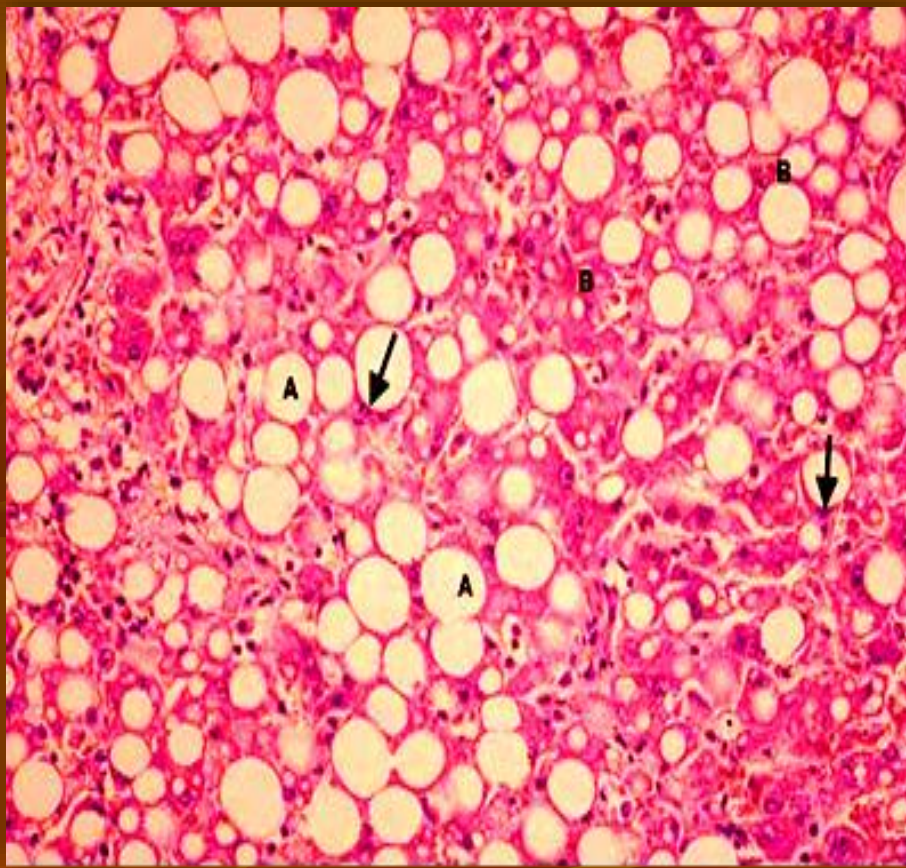
Morfologiya

Qara ciyərin
diffuz piy
distrofiyası

“Qaz qara ciyəri”

Hematoksilin - eozin

Sudan III

**A – "üzüyəbənzər hüceyrələr" - Hepatositlərin sitoplazmalarında iri ölçülü piy damlaları,
B – kollapsa uğramış xırda damarlar.**

Qaraciyərin diffuz piy distrofiyası

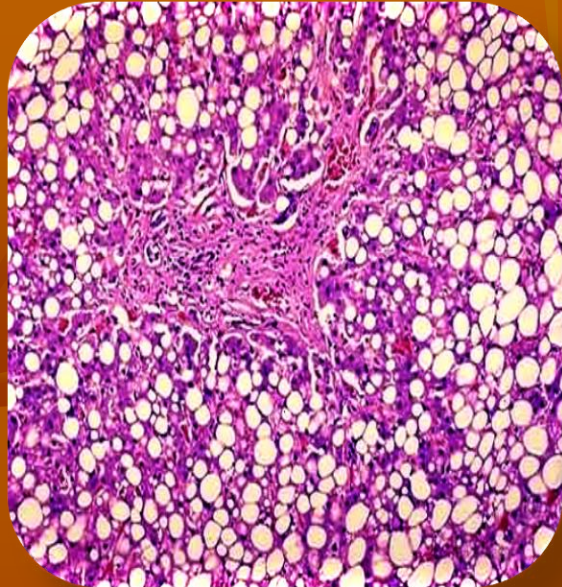
3 mərhələsi və ya ağırlıq dərəcəsi var:

- **I dərəcə və ya I mərhələ** - Hepatositlərin sitoplazmalarında piy damlaları vardır. Lakin destruksiya, limfo-leykositar infiltrasiya yoxdur, qaraciyər öz funksiyalarını kompensasiya edir. Buna sadə piylənmə də deyilir.
- **II dərəcə** - piy distrofiyası ilə yanaşı nekrobiotik və destruktiv dəyişikliklər və limfo-leykositar infiltrasiya baş verir.
- **III dərəcə** - qaraciyər toxumasında regenerasiya proseslərin pozulması, sklerotik proseslər görünür. Paycıqlı quruluşu pozulmaq üzrədir – geridönməz və sirrozünü mərhələ hesab edilir.

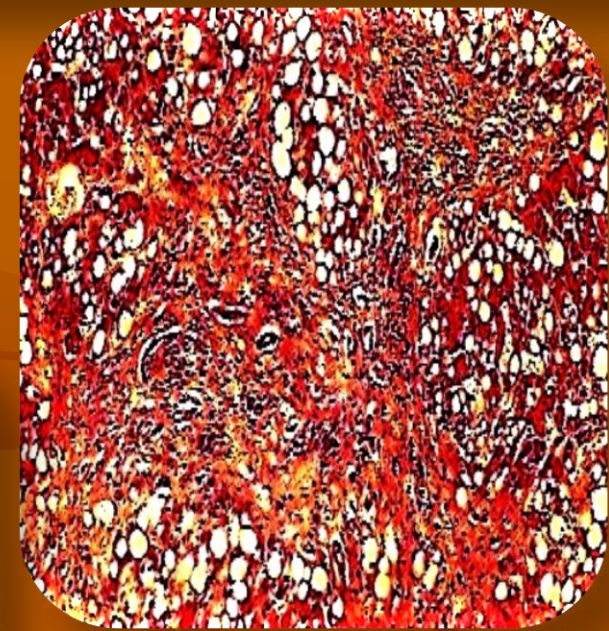
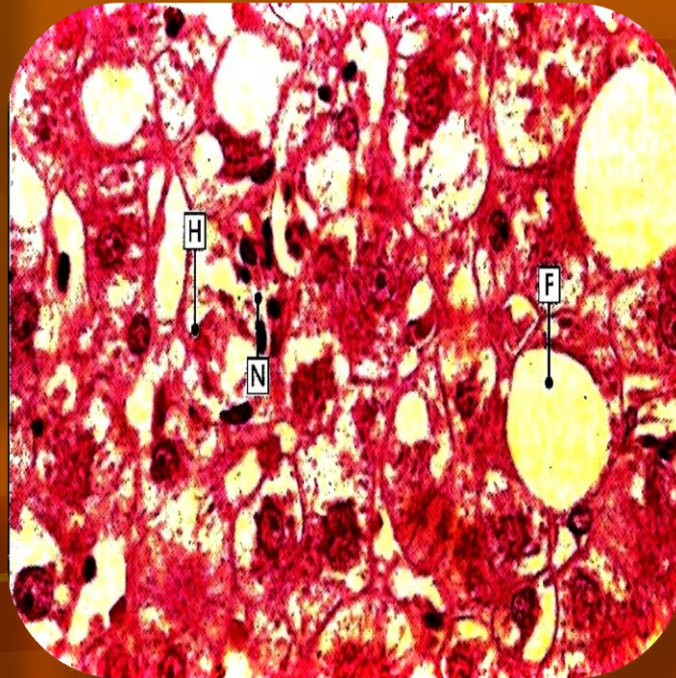

Steatoz

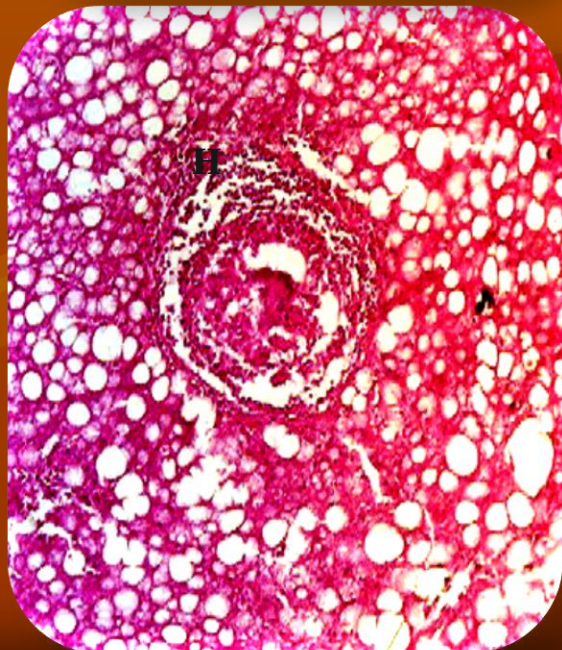
Xronik alkoqolizm

Hepatit

Fibroz

**H – Alkoqol hialini
və ya**

Mallori cisimcikləri

Sirroz

HEPATİT

- Qaraciyər toxumasının iltihabına deyilir.
- Stromada - iltihabi infiltrasiya
- Parenximada – distrofiya və nekroz

BİRİNCİLİ

İnfeksion

Alkoqol

Medikamentoz

Xolestatik

İKİNCİLİ

Qarın yatalağı

Sepsis

Malyariya

İntoksikasiyalar

Klinik gedişinə əsasən:

HEPATİT

KƏSKİN

XRONİK

Eksudativ

Proliferativ

Aktiv

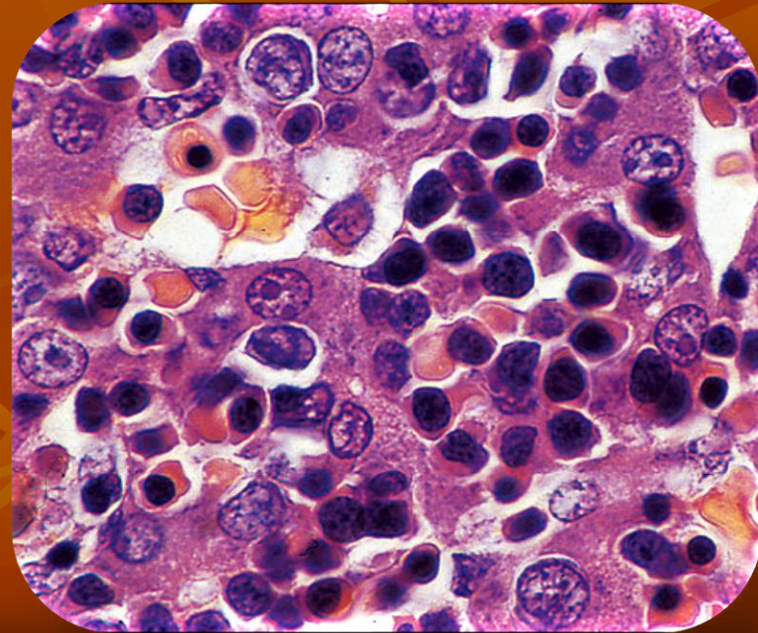
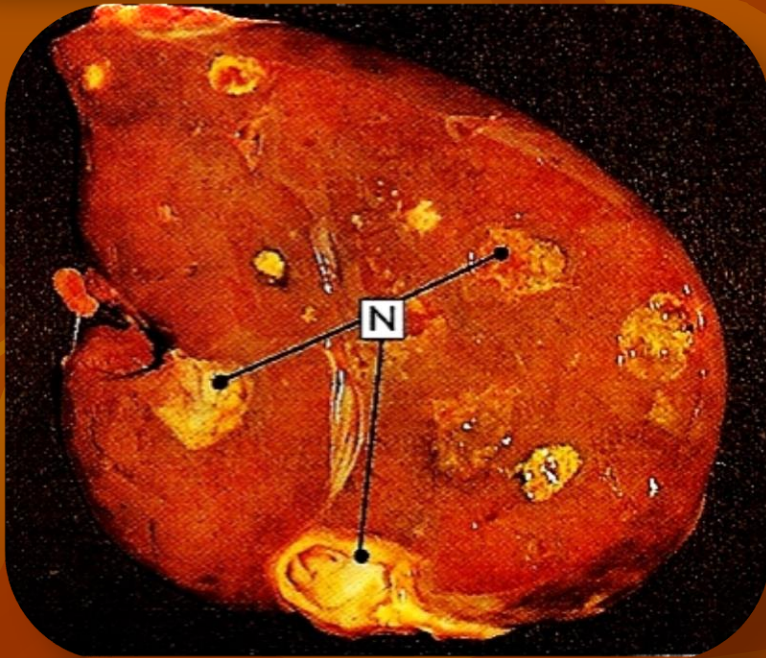
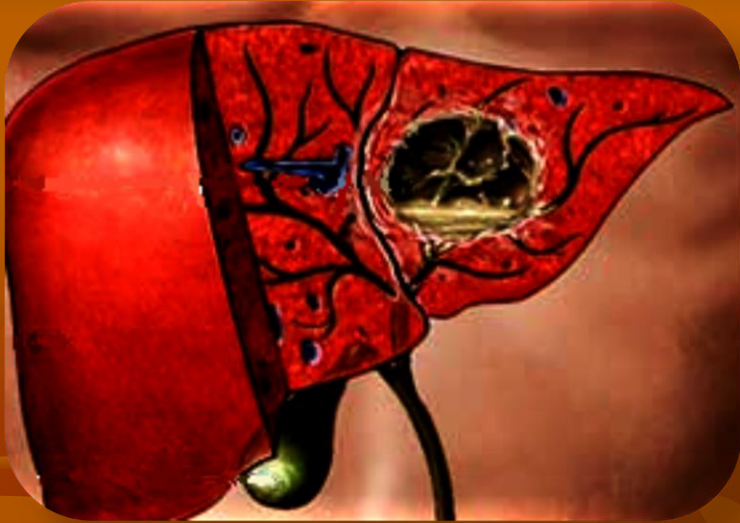
Qeyri - aktiv

Seroz

İrinli

Xolestatik

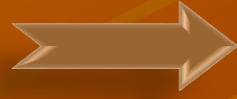

VİRUS HEPATİTİ

Hepatit virusları

A- hepatit

HAV

İnfeksiyon hepatitidir

B - hepatit

HBV

Parenteral
hepatitlerdir

C - hepatit

HCV

D - hepatit

HDV

"Virus-parazit" həmişə
B-hepatitlə birlikdə
superinfeksiya kimi
rast gəlinir..

E - hepatit

HEV

"Fekal-oral yolla
Keçən C-hepatit"də
deyilir.

	A hepatit	B hepatit	C hepatit
VİRUS	RNT	DNT	RNT
Epidemiologi yası	hava-damcı və fekal-oral	Parenteral, cinsi	Parenteral, cinsi, 40% ?
İnkubasiya	15– 45 gün	25-180 gün	40-90 gün
Yaş	Uşaqlar	Hər yaş	Hər yaş
Gedişi	Kəskin	Kəskin və xronik	Subklinik və xronik
Ağırlaşma- lar	Nadirdir	Çoxdur	Çoxdur
Daşıyıcılıq	Yoxdur	10 %	15 %

Kəskin sarılıqlı forma

**A,B,C,D,E
hepatitlər**

**Kəskin sarılıqsız
forma**

**A,B,C,D,E
hepatitlər**

İldırımvari forma

**A,B,C,D,E
hepatitlər**

Xronik forma

**B.C,D
hepatitlər**

Daşıyıcılıq

B,C hepatitlər

B – hepatit

B - virus -

"DEYN hissəciyi"

4 əsas antigeni var:

HBsAg – Səthi və ya

"Avstraliya antigeni"

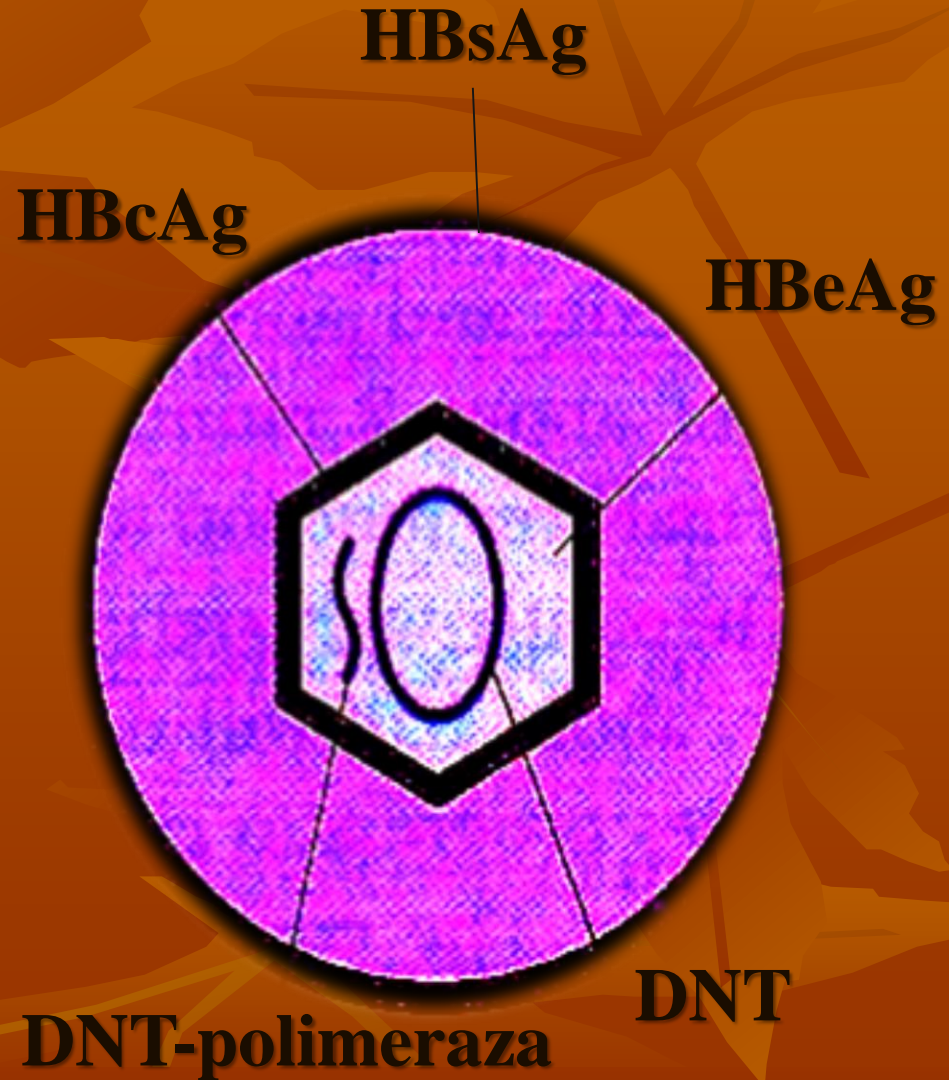
HBcAg – ürək və ya

"dərini antigen"

HBeAg – *HBcAg* ilə

birgə nüvədə yerləşir

HBxAg

B - hepatiti ≡ "Zərdab hepatiti"

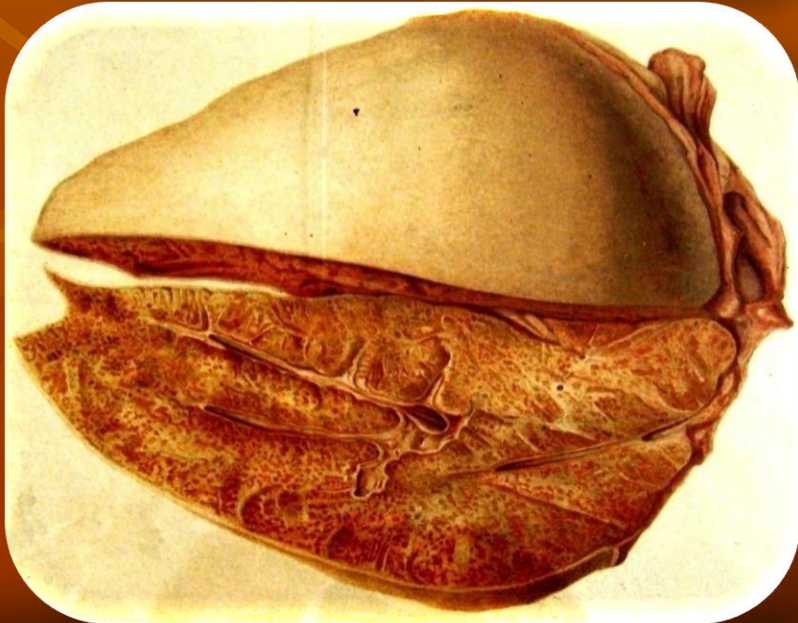

Morfoloji əlamətlər

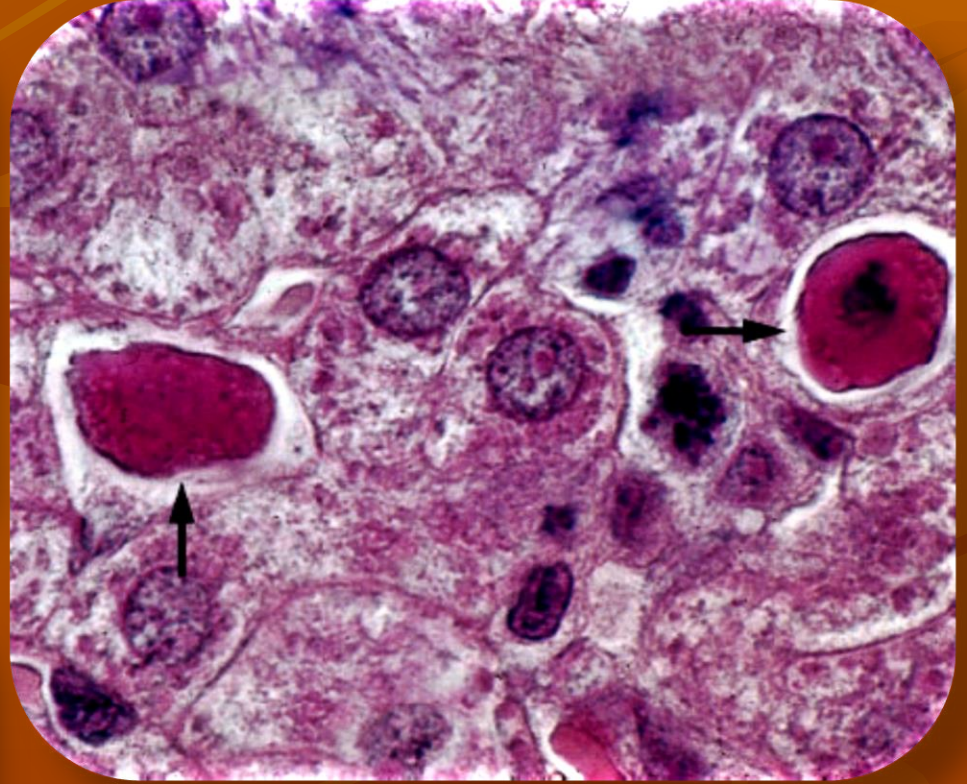
- “Böyük qırmızı qaraciyər”
- Kaunsilmen cisimcikləri - mumiyalanmış hepatositlər
- “Tutqun şüşəyəbənzər hepatositlər”
- “Qumlu nüvələr”
- Hepatositlərdə hidropik və ya balon distrofiyası
- Limfositər iltihabi hüceyrə infiltrasiyası
- Nüvələrdə B-virus toplantıları

"Böyük qırmızı
"qaraciyər"

Kəskin hepatit

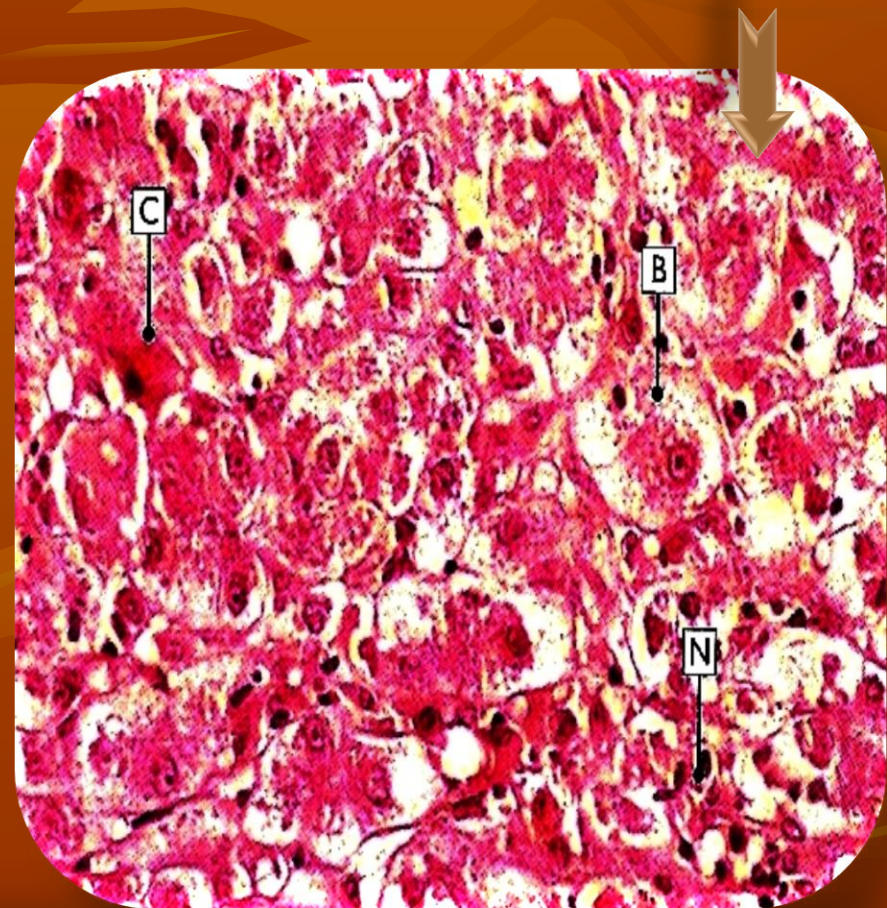
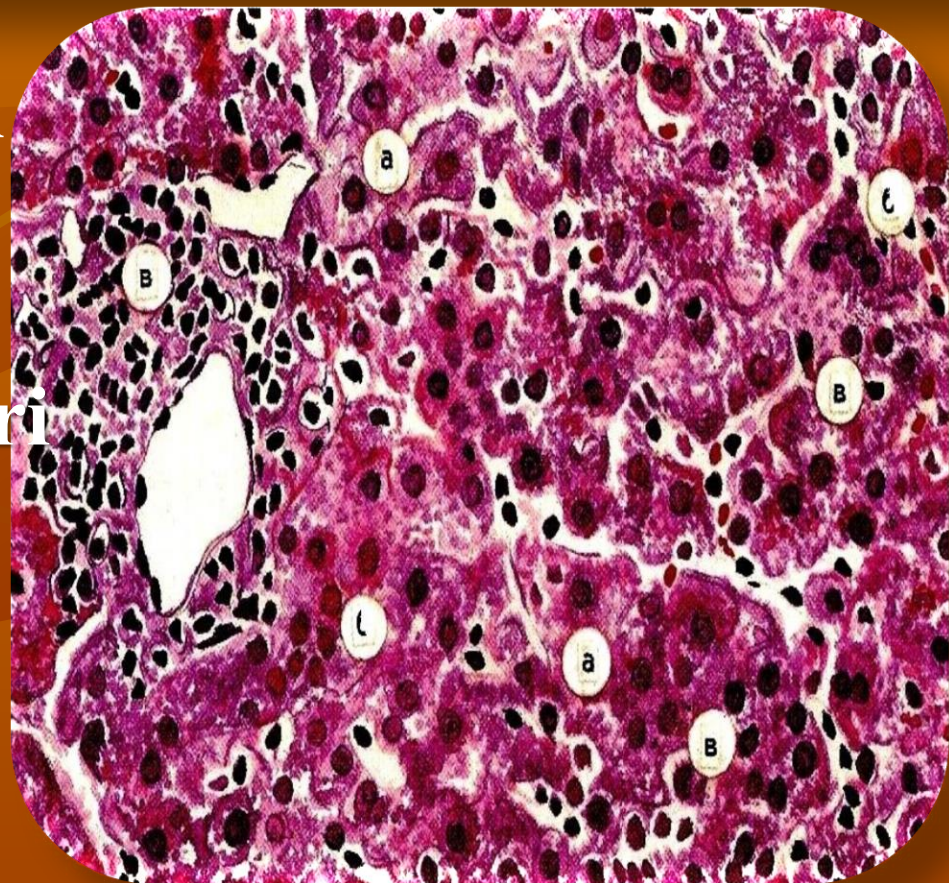
"Mumiyalanmış
hepatositlər"-
Kaunsilmen cisimcikləri

N –Hepatositlərin nekrozu

B - Tutqun şüşəyəbənzər hepatositlər

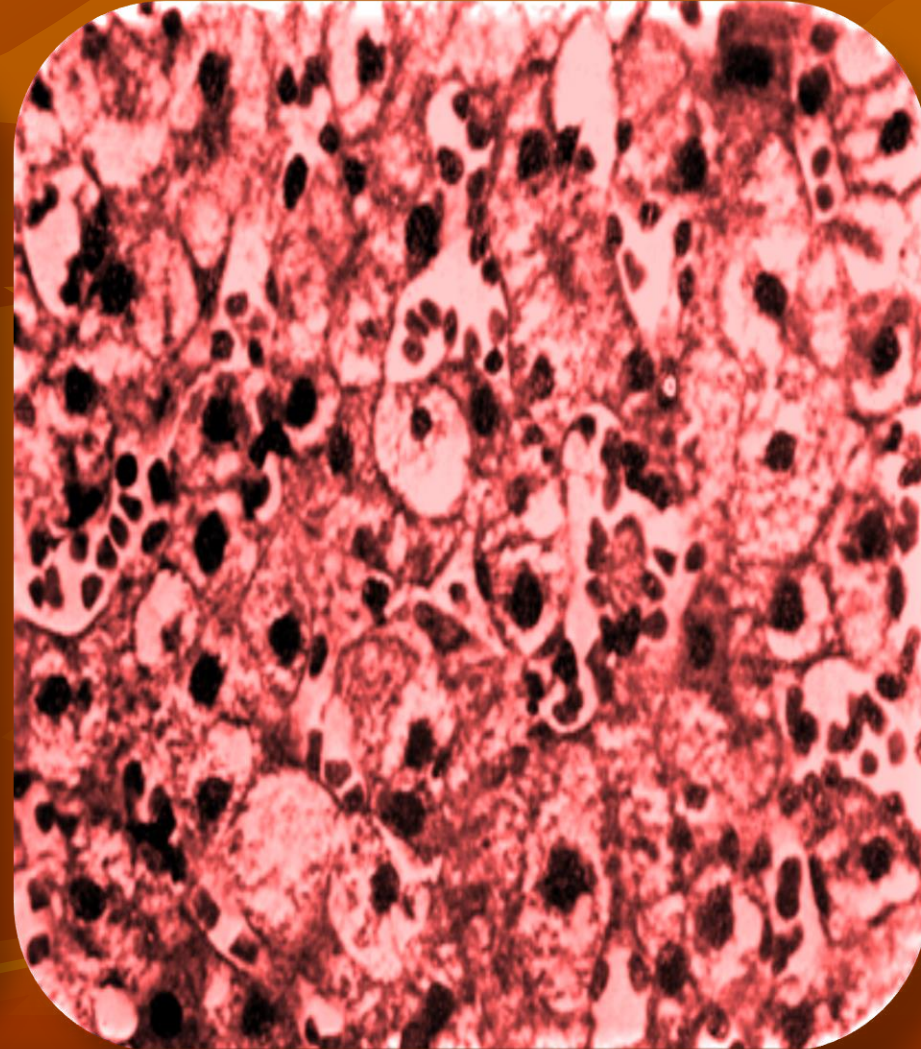
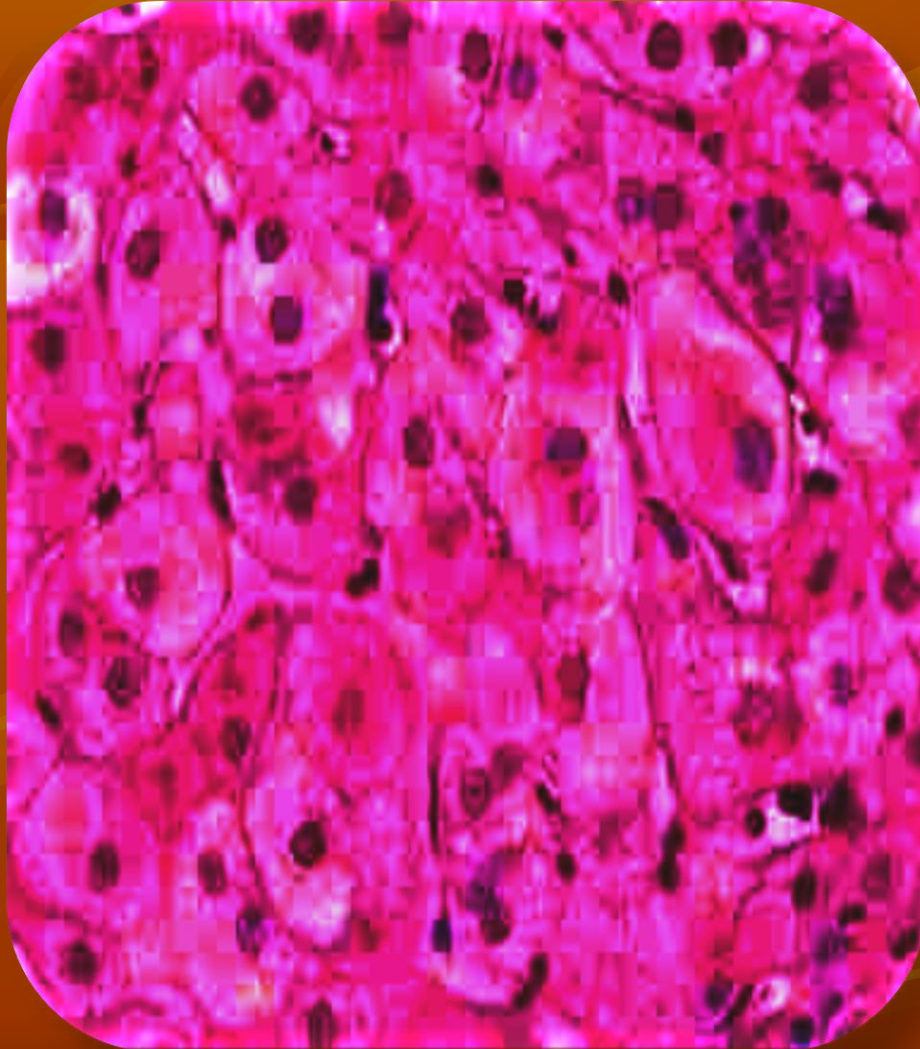
C –Kaunsilmen cisimcikləri

- a - Hepatositlərdə hidro-pik distrofiya və nekroz**
- b – Stromada limfositlar infiltrasiya**
- c - Kaunsilmen cisimcikləri**

“Tutqun şüşəyəbənzər hepatositlər “

Virus hepatiti zamanı qaraciyərdə müxtəlif tipli nekrotik proseslər baş verir

Kiçik ocaqlı nekroz – nekroz ocağı hepatositlərin kiçik qrupundan ibarət olur.

Pilləli nekroz – nekroz paycıqların periferik hissələrindəki hepatositlərdə baş verir.

Körpüyəbənzər nekroz – iki qonşu paycıqlarda sentro-sentral və ya porto-portal nekroz.

Multilobulyar nekroz daha geniş sahələri – bir neçə paycığı əhatə edən və özündə birl birləşdirən nekroza deyilir. Buna submassiv nekroz da deyilir.

Klinik-morfoloji formalar

**KƏSKİN VİRUS
HEPATİTİ**

**XRONİK VİRUS
HEPATİTİ**

Sarıqlı

Sarıqsız

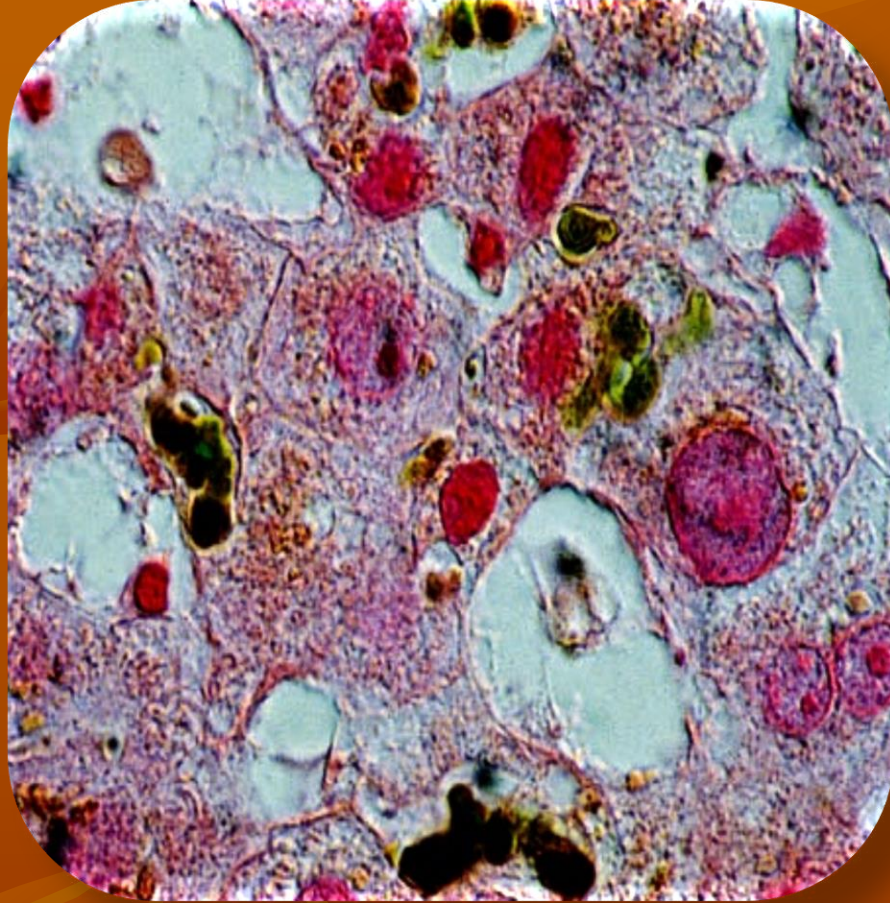
Xolestatik

İldırımvari

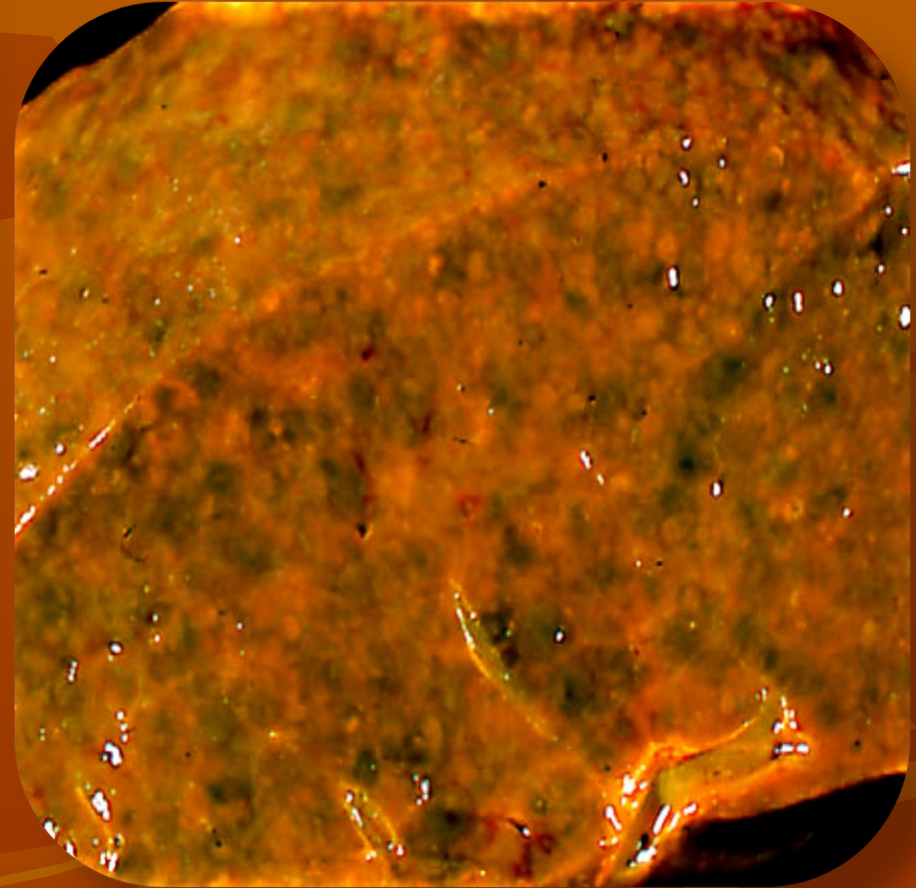
Aktiv

Qeyri - aktiv

Xolestatik hepatit

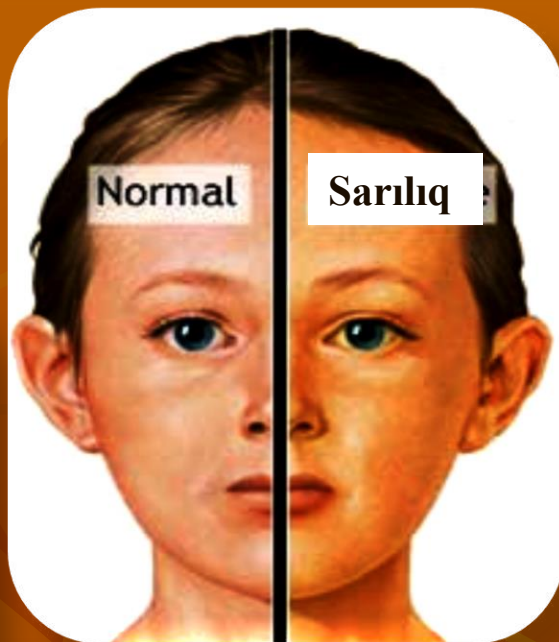
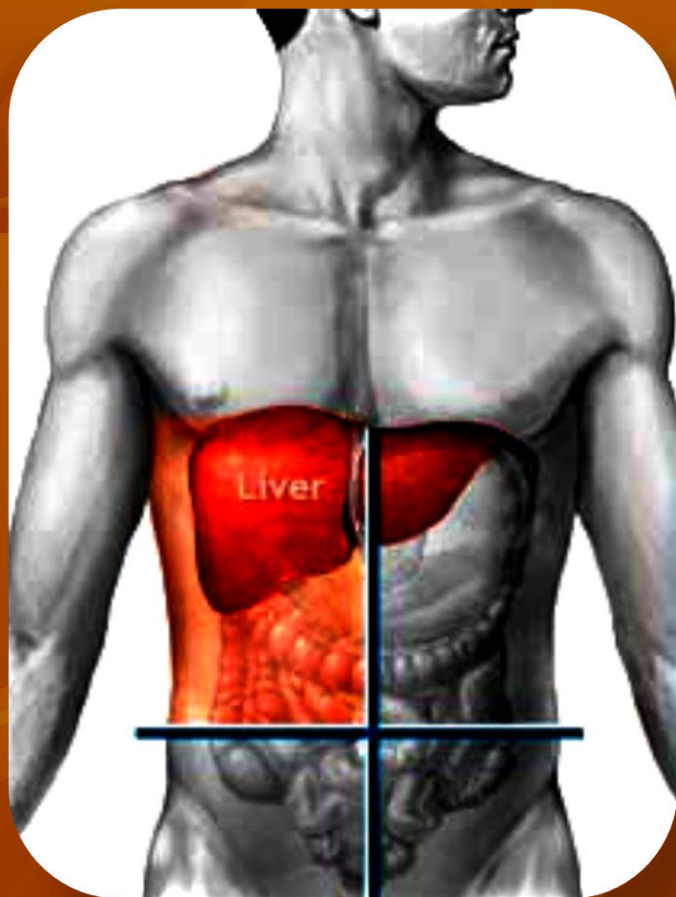

Kəsik səthində sarı-yaşıl rəhgli ocaqlar

Simptomlar

Sarılıq

Hepatomeqaliya
və ağrı

Splenomeqaliya

NƏTİCƏ

HEPATİT B

10%

90%

**KƏSKİN
HEPATİT**

**XRONİK
HEPATİT**

SAĞALMA

1-3%,

SİRROZ

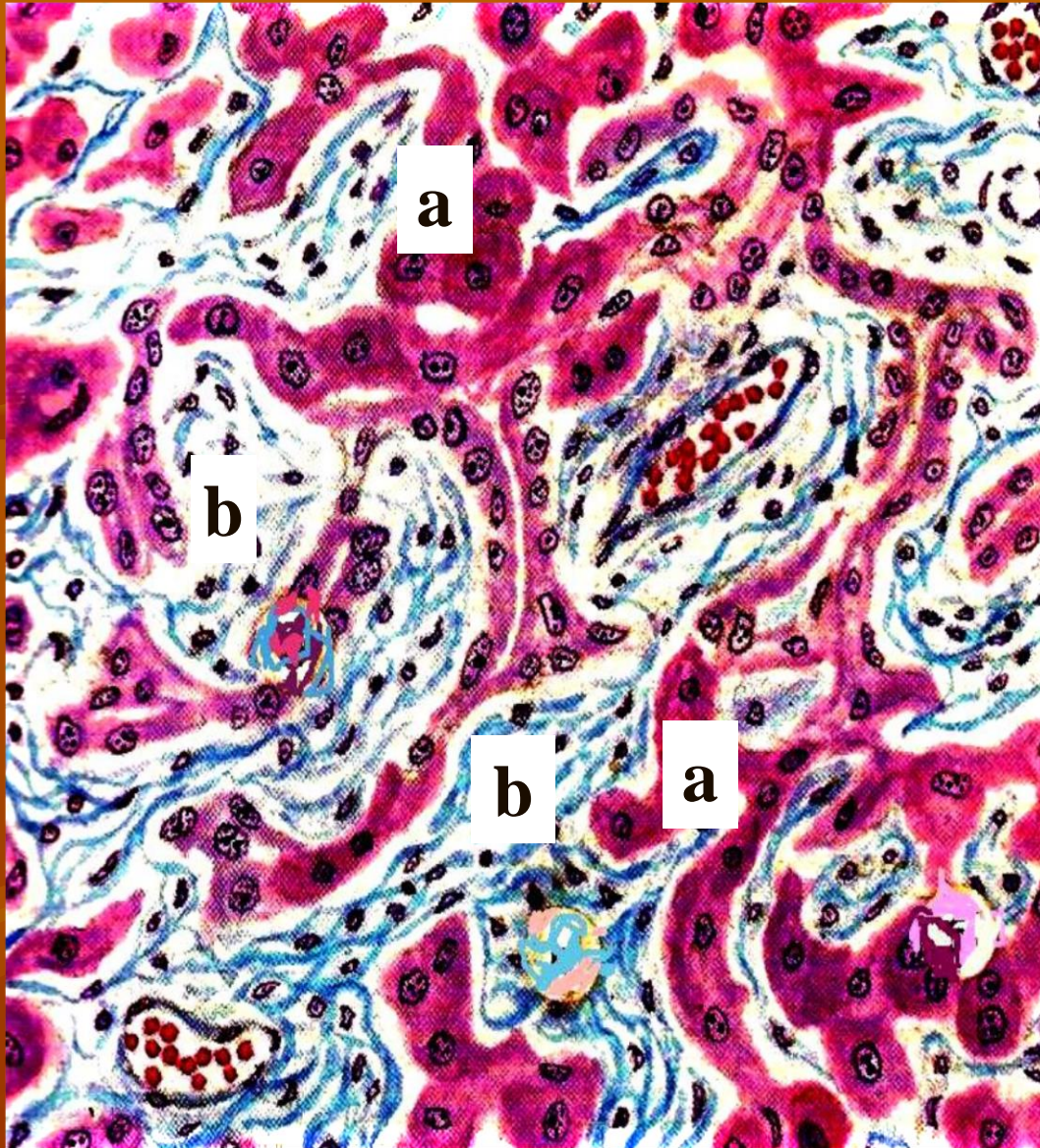
5-10%,

DAŞIYICI

**FULMİNANT
HEPATİT**

XƏRÇƏNG

Qara ciyərin regenerasiyası

- a – 1 və 2 nüvəli
hepatositlər
- b – birləşdirici
toxuma

XRONİK HEPATİT

Klinik gedişlərinə görə 6 aydan az olmayan müddətə malikdir. Əsasən kəskin B – hepatiti ya C - hepatitinin ağırlaşması kimi meydana çıxır.

**Xronik
aktiv
hepatit**

**Xronik
qeyri-aktiv
hepatit**

**Xronik
xolestatik
hepatit**

Etiologiya

**Virus
infeksiyası**

HBV

HCV

**Qara ciyərin
toksik /
metabolik
zədələnməsi**

Alkoqolizm

Dərmanlar

**α -1 anti-tripsin
çatışmazlığı**

**Vilson
xəstəliyi**

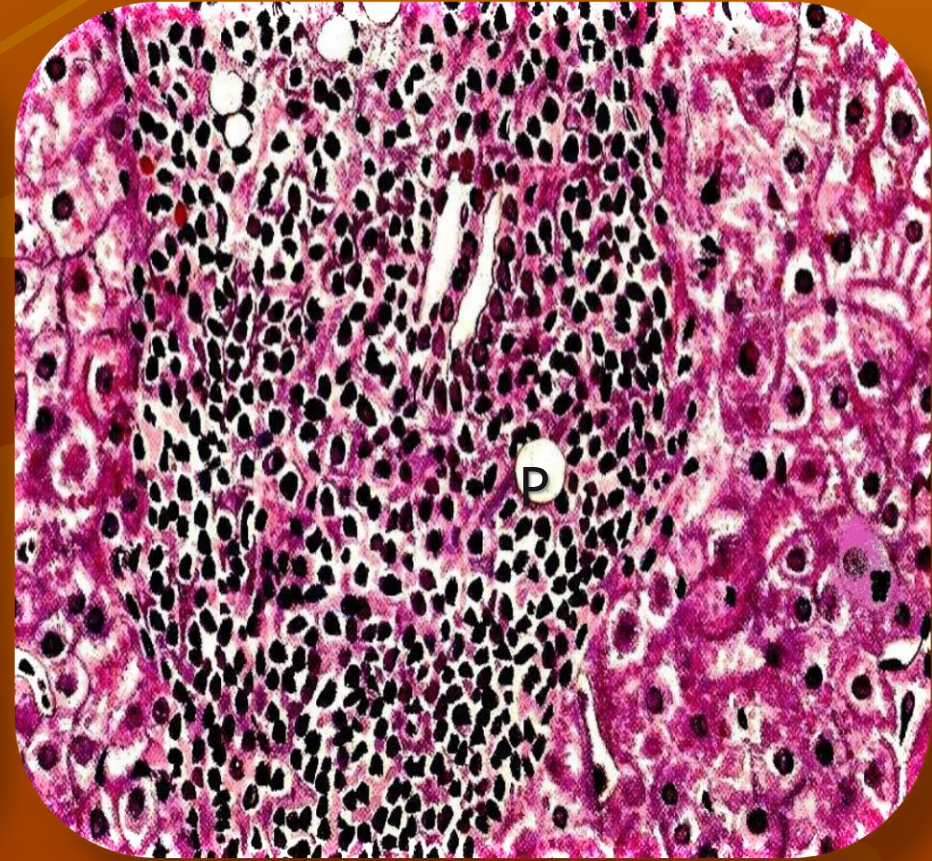
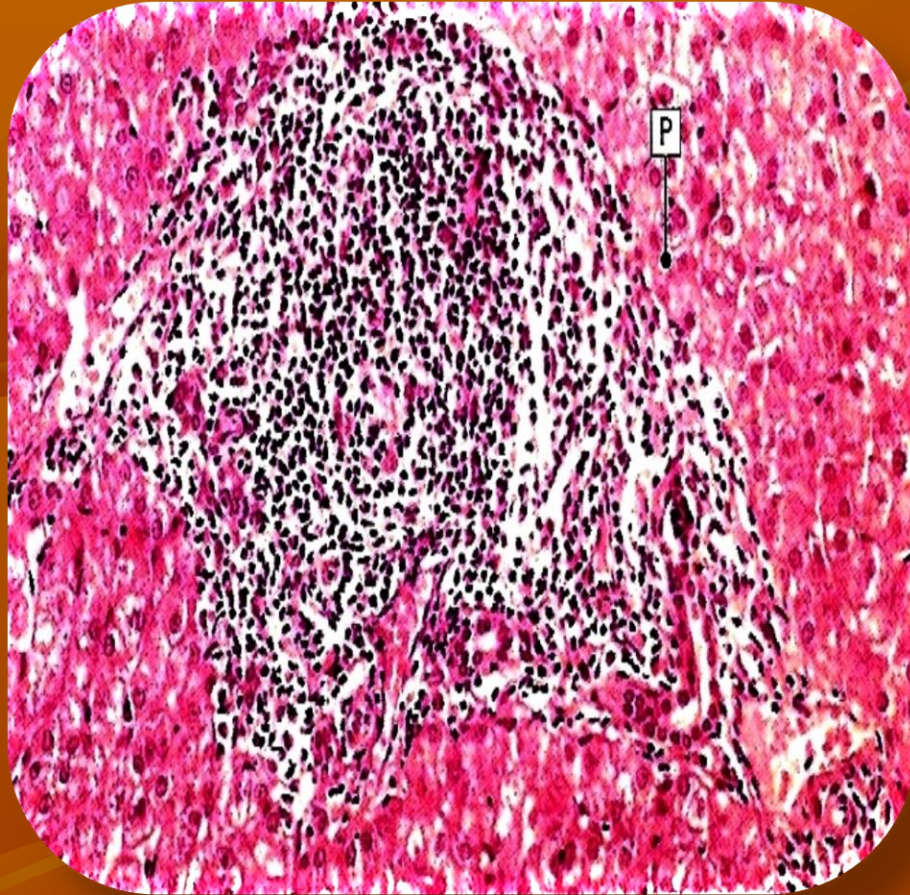
**Autoimmun
xəstəliklər**

**Autoimmun
hepatit**

**Lyupus
hepatit**

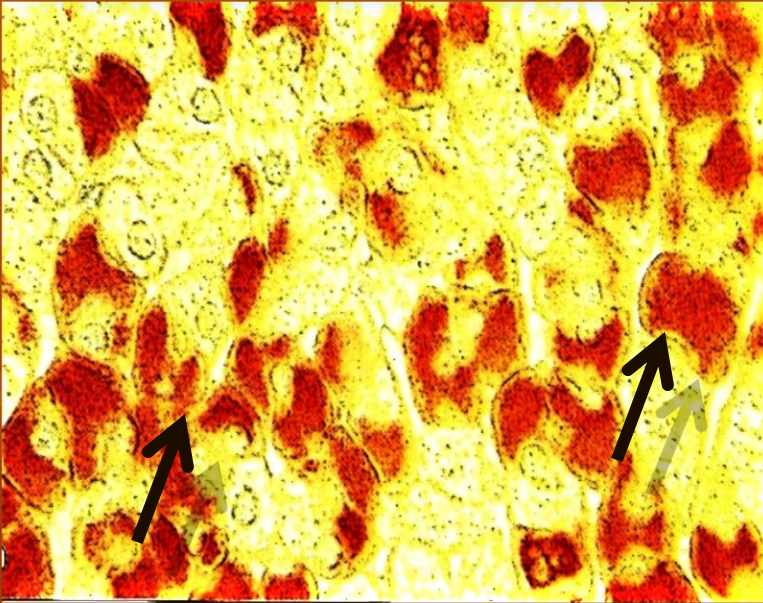
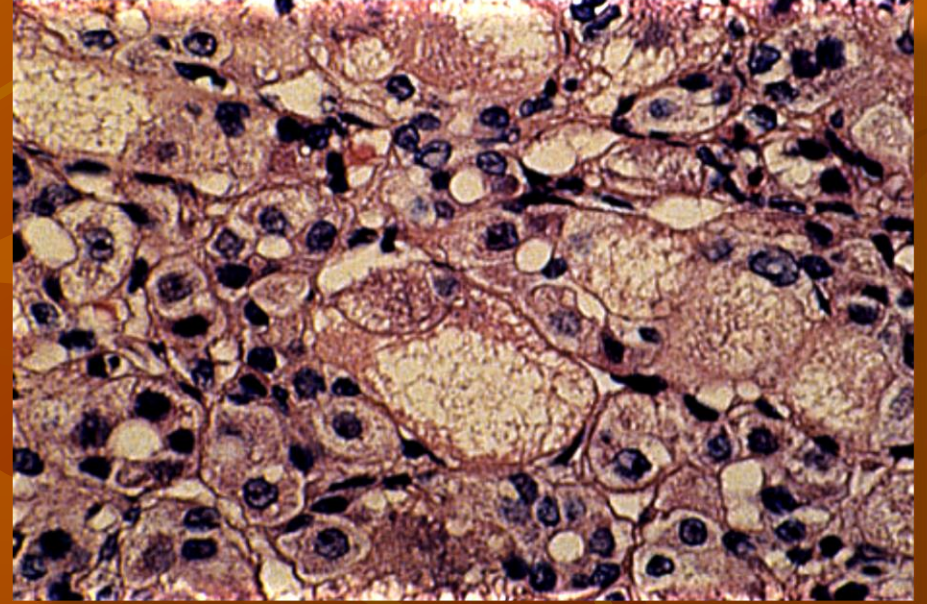
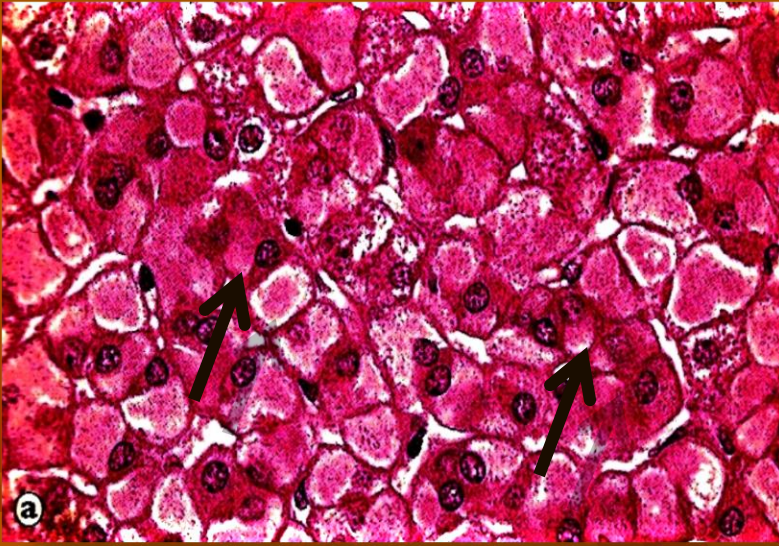
Xronik qeyri-aktiv hepatit

P - Portal sahələrdə limfo-leykositlar infiltrasiya;
Hepatositlərdə distrofik və nekrobiotik dəyişikliklər yoxdur.

Xronik aktiv hepatit

Hepatositlərdə distrofiya və kollikvasion nekroz;
“Tutqun şüşəyəbəənzər hepatositlər” -HBsAg depozitləri aşkar edilir.(↑)

Orseinlə boyama “Büxnerin kecikmiş düyünləri”

Prosesin aktivlik dərəcəsiindən asılı olaraq xronik aktiv hepatitin 4 tipi ayırd edilir.

Multilobulyar nekrozlu

**YARIMKƏSKIN
HEPATIT**

Körpüyəbənzər nekrozlu

Yüksək aktivlikli

**PERIORTAL
HEPATIT**

Orta aktivlikli

QARA CİYƏRİN SİRROZU

Yunanca "*Kirrhos*" - "*kürəh*" deməkdir.

- Qaraciyərdə diffuz skleroz;
- Normal anatomik quruluşunu itirir və deformatsiyaya uğrayır;
- Səthi kələ-kötürləşir;
- Konsistensiyası bərkiyir;
- Kürən rəngdədir;
- Ölçüləri əksər hallarda kiçilir, bəzən böyümüş olur;
- Paycıqlı arxitektonikası dəyişir, yalançı paycıqlardan təşkil olunur.

İnfeksiyon sirroz

**Toksik və toksik-
allergik sirroz**

Biliar sirroz

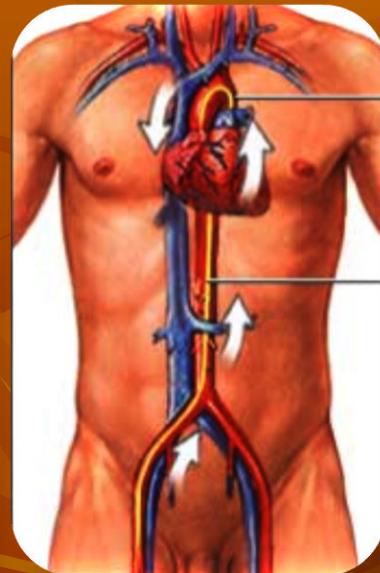
**Metabolik –
alimantar sirroz**

Durğunluq sirrozu

Kriptogen sirroz

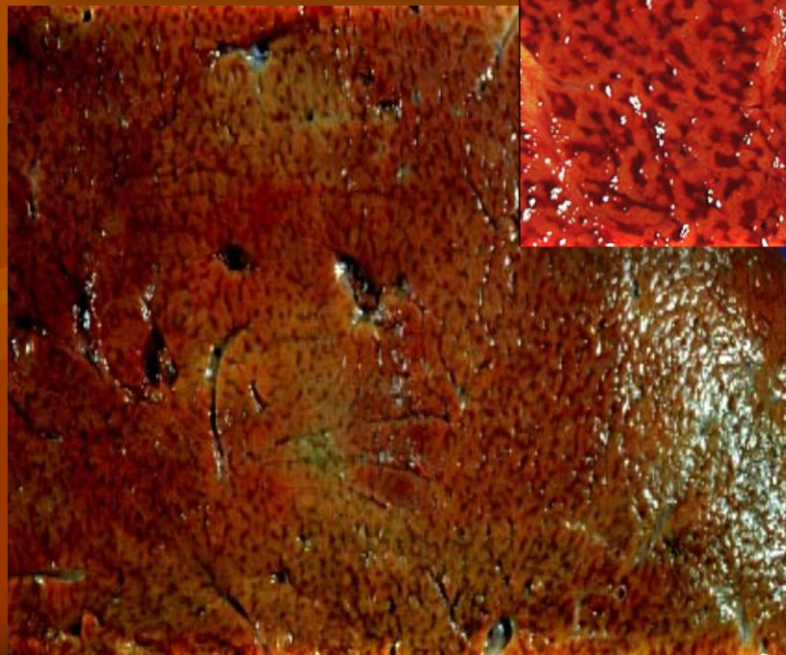
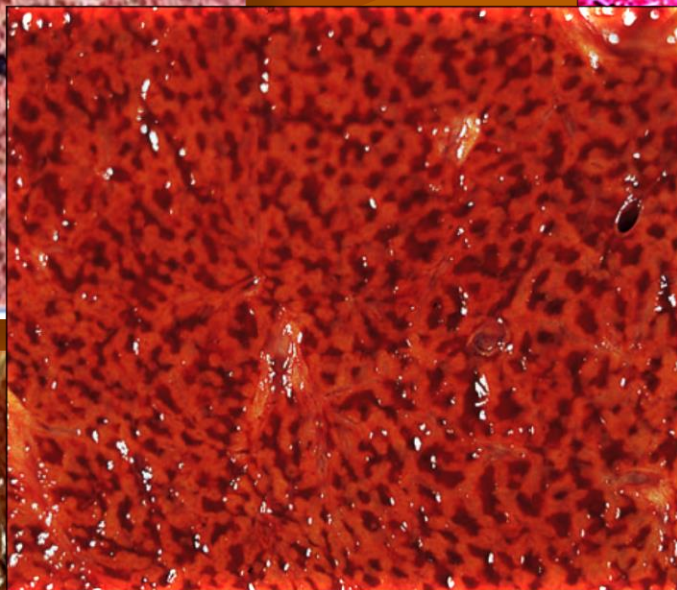
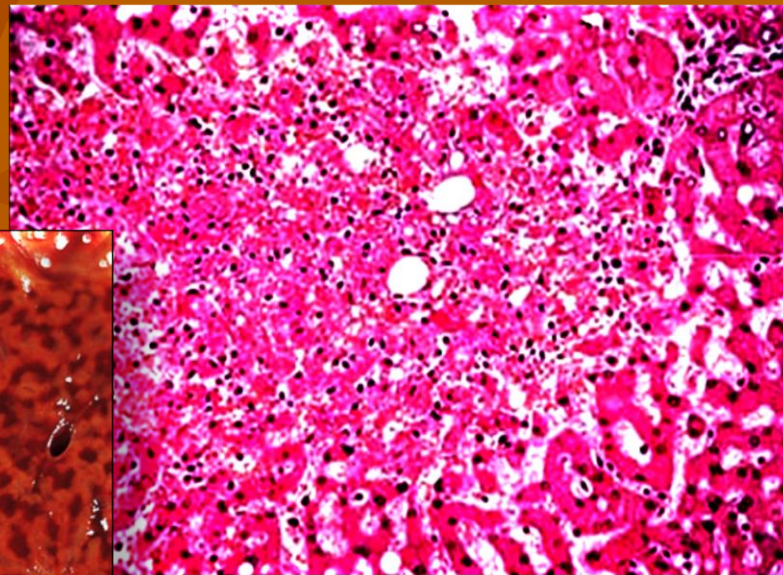
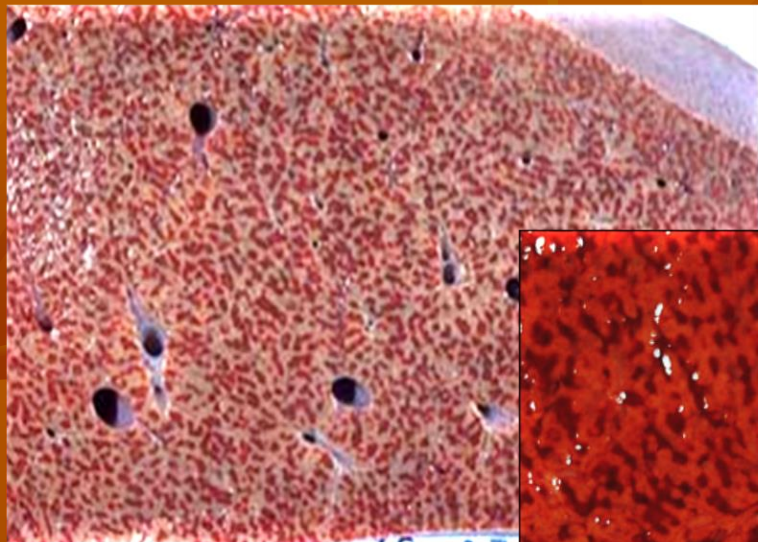

Etiologiya

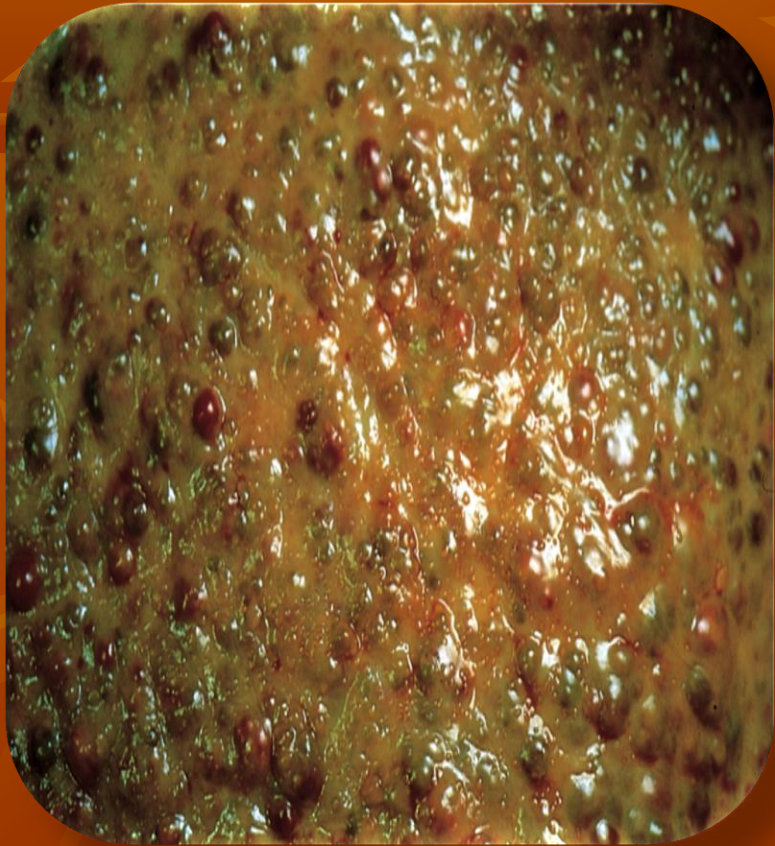

Durğunluq sirrozu "Muskat qara ciyər"

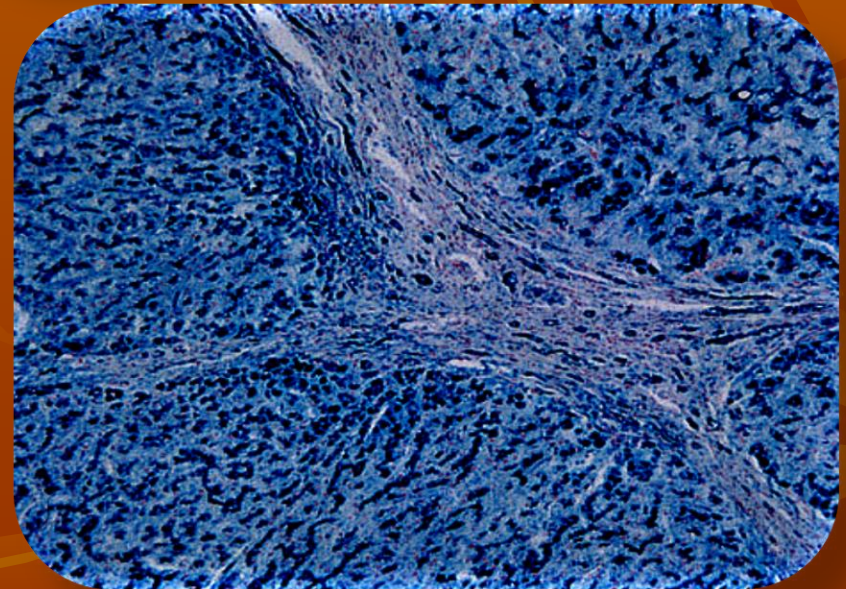
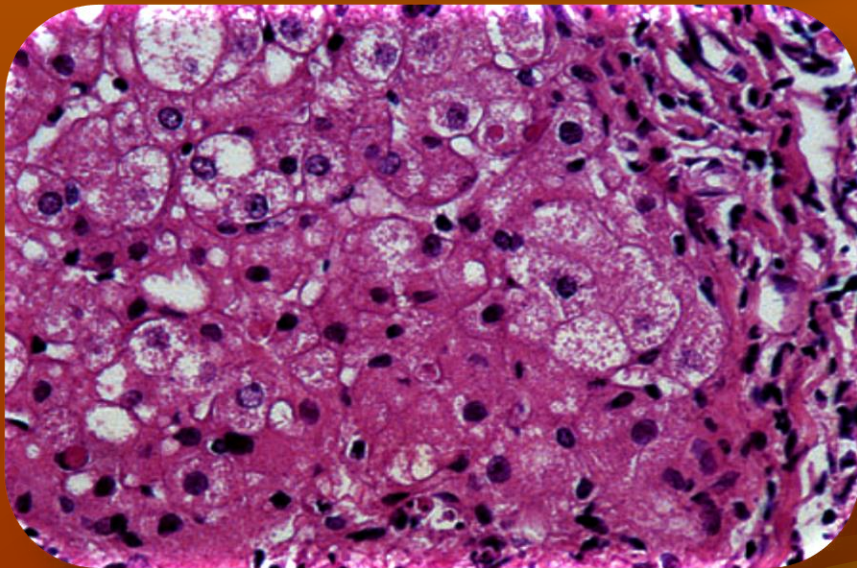
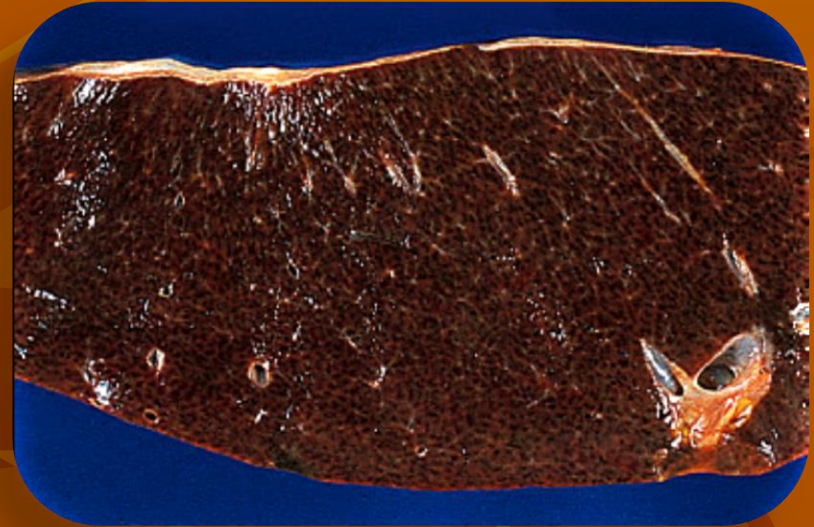
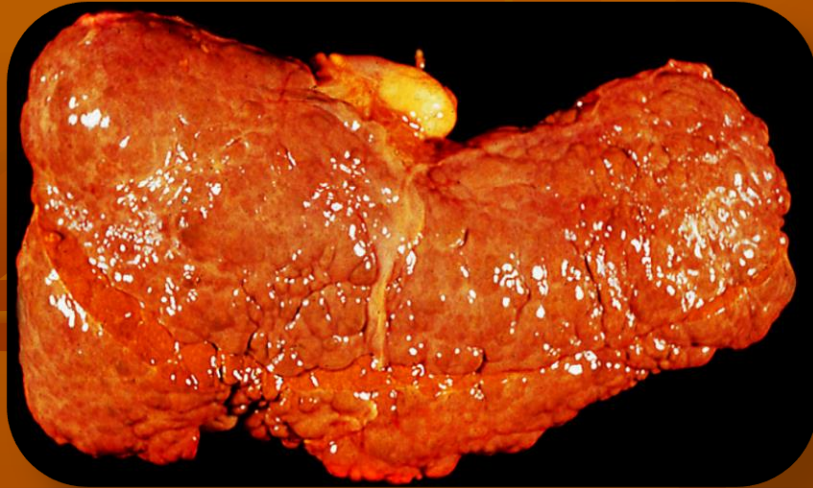

Toksik və toksik-allergik sirroz

Metabolik – alimentar sirroz

Вилсон хястэлийи

Немахроматоз

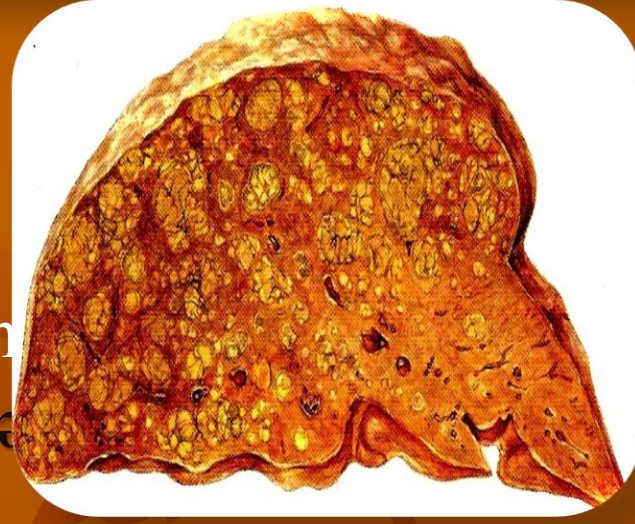
"Qara ciyərin hind sirrozu"

Makroskopik təsnifatı

XIRDADÜYÜNLÜ - mikronodulyar
sirrozo - düyünlərin
diametrləri **5 mm-ə**
qədərdir.

İRİDÜYÜNLÜ makronodulyar
sirrozo -regenerator
düyünlər 1 sm-dən
böyük olur.

QARIŞIQ SIRROZ xırda və iridüyünlü sirrozlərin
bir yerdə inkişafına deyilir.

NATAMAM SEPTAL sirrozo – tam formalaşmamış
sirrozdur.

Mikroskopik təsnifat

- bir sirrotik düyündə neçə ədəd yalançı paycığın yerləşməsi prinsipinə əsaslanır.

- **MONOLOBULYAR (bir paycıqlı) SIRROZ** - bir düyün bir yalançı paycıqdan ibarət olur.
- **MULTİLOBULYAR (çoxpaycıqlı) SIRROZ** – bir regenerator düyün bir neçə yalançı paycığı əhatə etmiş olur.
- **QARIŞIQ sirroz** – qaraciyər toxumasında həm mono, həm multilobulyar düyünlərə

Morfogenez

Hepatositlərin distrofiya və nekrozu

Regenerasiya prosesinin pozulması

Diffuz skleroz

Qara ciyərin deformasiyası

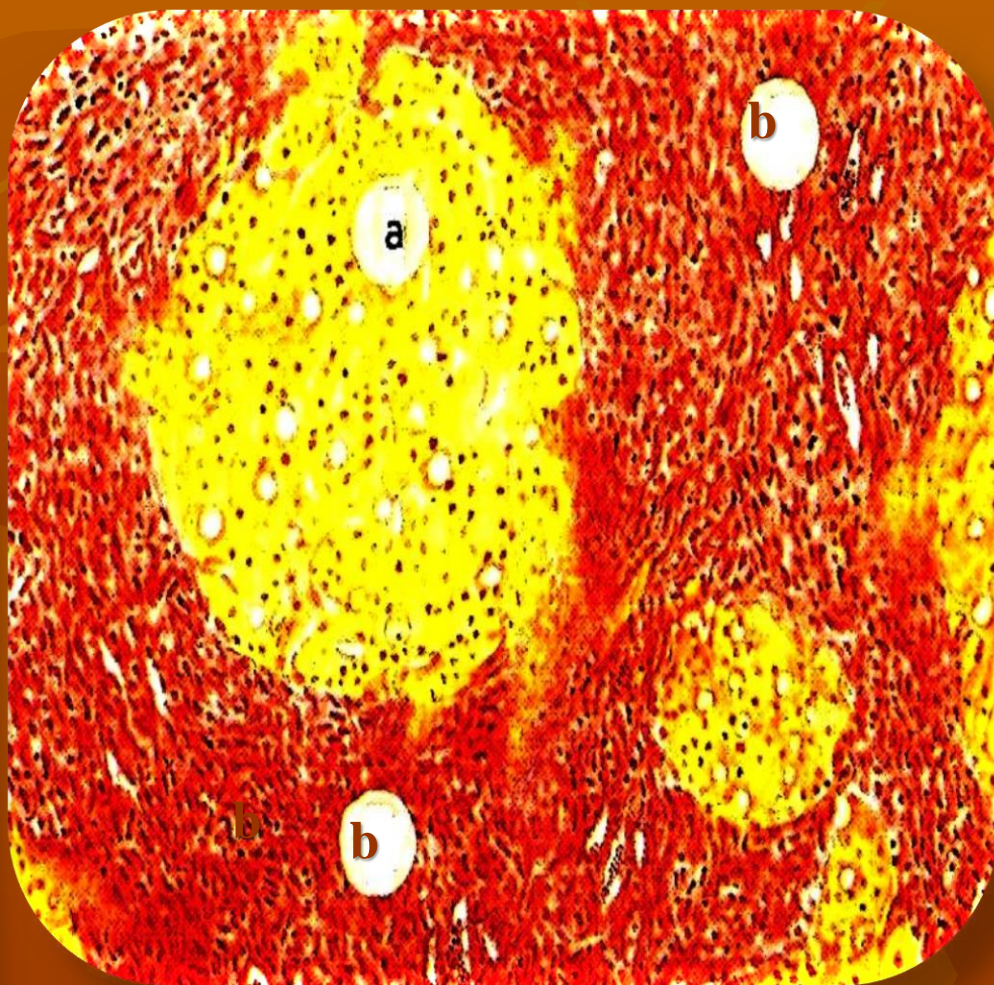
Klinik-morfoloji formaları

Postnekrotik sirroz

- **Massiv nekrozdan sonra inkişaf edir.;**
- **Hepatositlərdə hidropik distrofiya baş verir;**
- **Yalançı paycıqlar bir-birindən qalın sklerotik arakəsmələrlə ayrılır;**
- **Makroskopik – iridüyünlü sirrozdur;**
- **Bir görmə sahəsində bir neçə portal traktla görünür - "triadaların yaxınlaşmaq fenomeni" ;**
- **Klinikada qaraciyər çatışmazlığı tez, portal hipertenziya sindromu gec baş verir.**

POSTNEKROTIK SİRROZ

a - yalançı paycıq

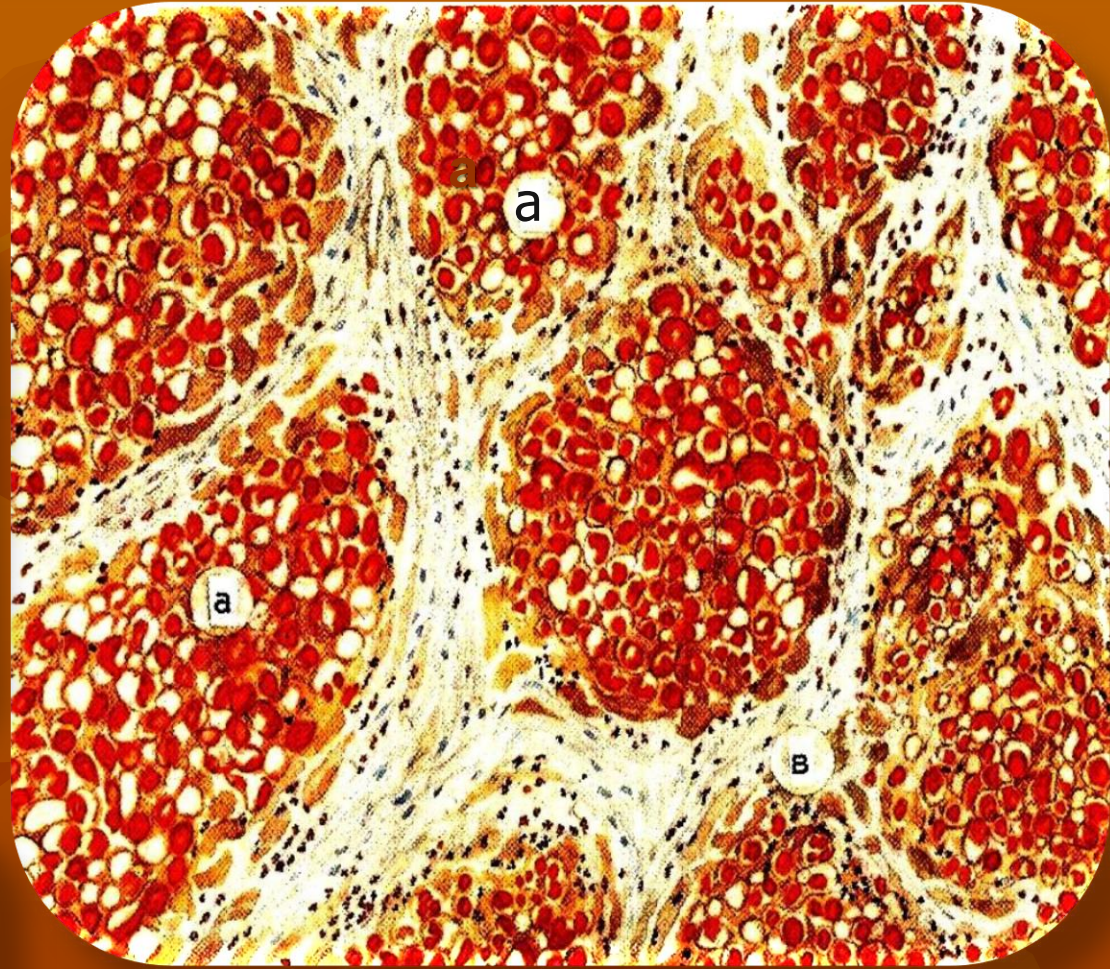
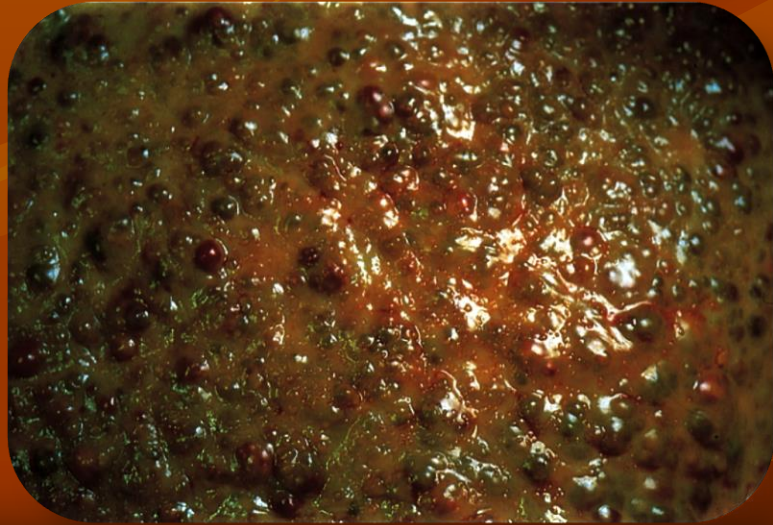
b - qalın sklerotik arakəsmə

Portal sirroz

- **Sklerotik proses portal sahələrdən başlanır;**
- **Yalançı paycıqlar bir-birindən nazik arakəsmələrlə ayrılır;**
- **Xırdadüylü və monolobulyar sirrozdur;**
- **Qaraciyər nisbətən böyümüş olur**
- **Hepatositlərdə adətən kəskin piy distrofiyası baş verir;**
- **Portal hipertenziya sindromu tez, qaraciyər çatışmazlığı isə gec baş verir.**

PORTAL SİRROZ

a - hepatositlərdə piy distrofiyası

b - birləşdirici toxuma

BİLİAR SİRROZLAR

- Portal sirrozların xüsusi bir növüdür.
- Öd yollarında baş verən patologiyaların nəticəsidir.

Patologiyanın lokalizasiyasından asılı olaraq 2 növü var:

**BİRİNCİLİ
BİLİAR
SİRROZ**

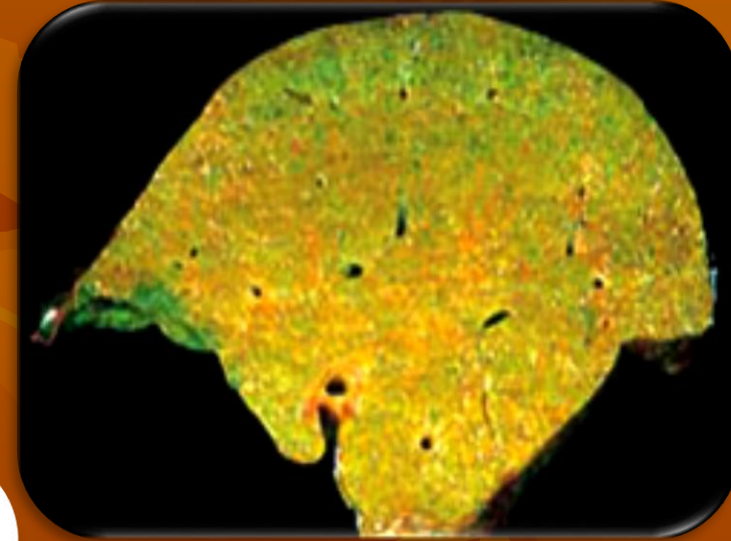

**İKİNCİLİ
BİLİAR
SİRROZ**

Birincili biliar sirroz

Qaraciyərdaxili öd axacaqlarında baş verən patologiya nəticəsində mikronodulyar portal sirroz inkişaf edir.

Xolangit

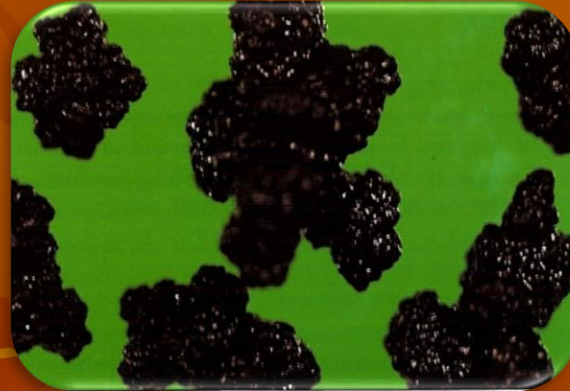
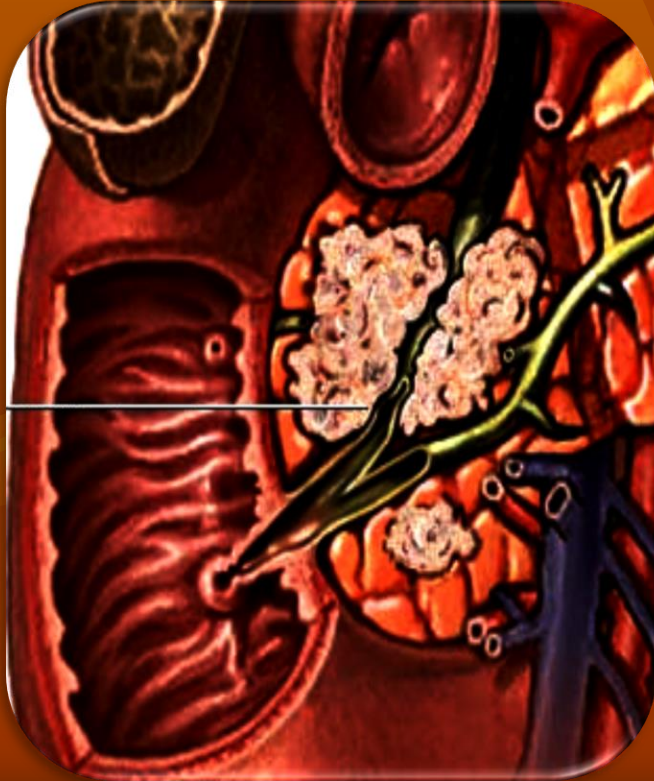
və

perixolangit

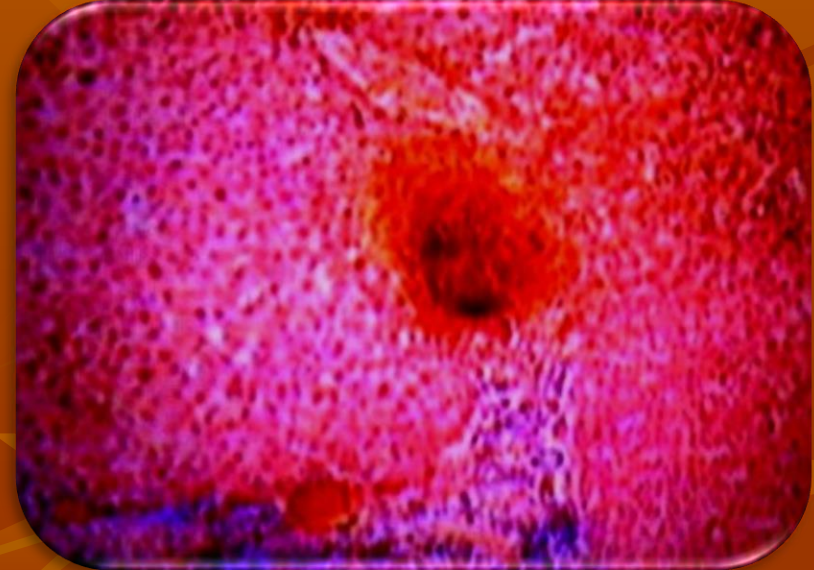
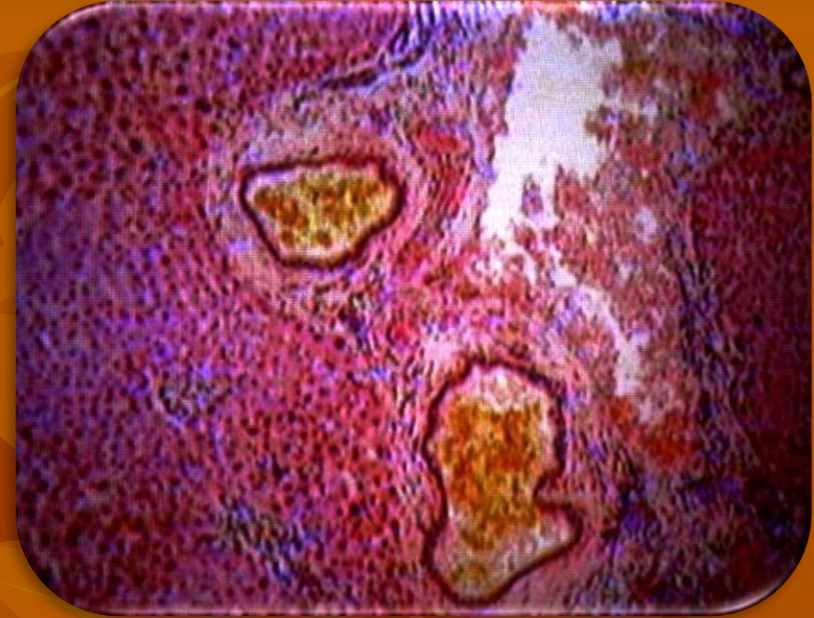
İkincili biliar sirroz

Qaraciyərdən kənar öd
yollarının obstruktiv
patologiyaları nəticəsində
baş verir - *xolestatik sirroz*

İkincili biliar sirroz

"Öd gölləri"

Qara ciyərdən kənar əlamətlər

- **Sarılıq**
- **Hemorragik sindrom**
- **Hepato-renal sindrom**
- **Kaxeksiya**
- **Ensefalopatiya**
- **Endokrin pozğunluqlar**
- **Portal hipertenziya sindromu**

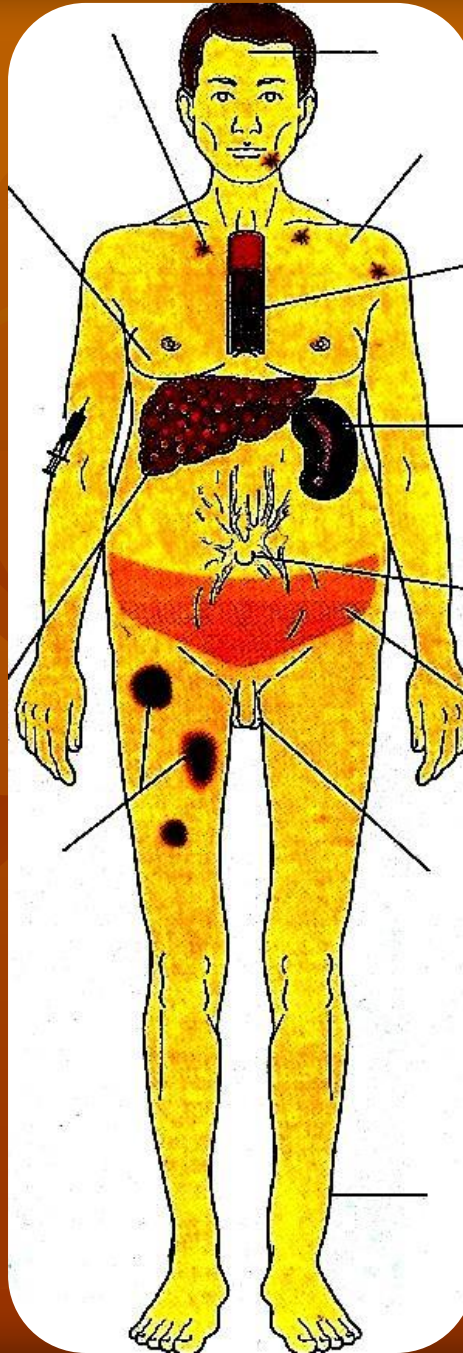
Teleangioektaziya

Ginekomastiya

Sirroz

**Hemorragik
sindrom**

Simptomlar

Ensefalopatiya

Sarılıq

**Varikoz
genişlənmələr**

Splenomeqaliya

Caput medusae

Assit

**Xayaların
atrofiyası**

Ödem

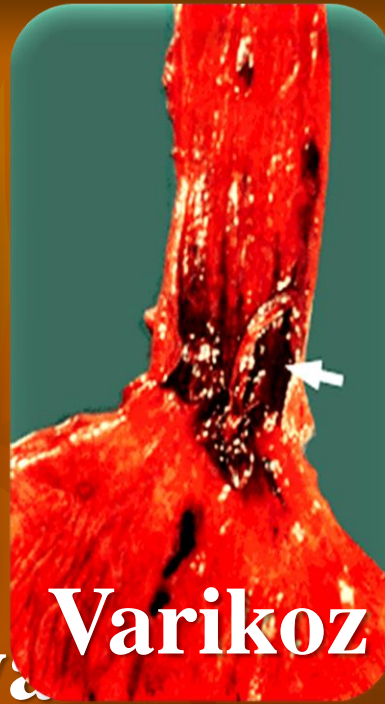
Sarılıq

Qlossit

Qaşınma

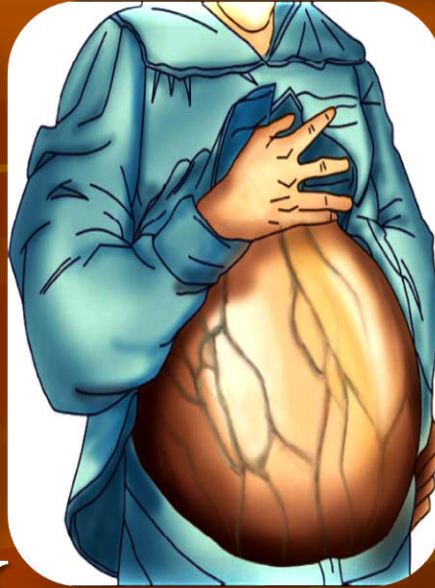

Varikoz

Ginekomastiya

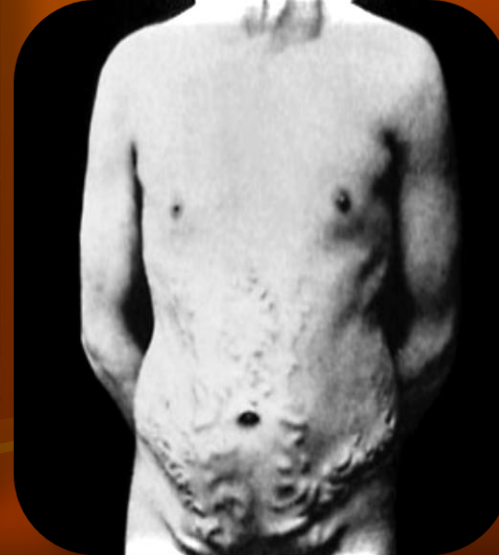

Hemorragik sindrom

Assit

“Meduza başı”

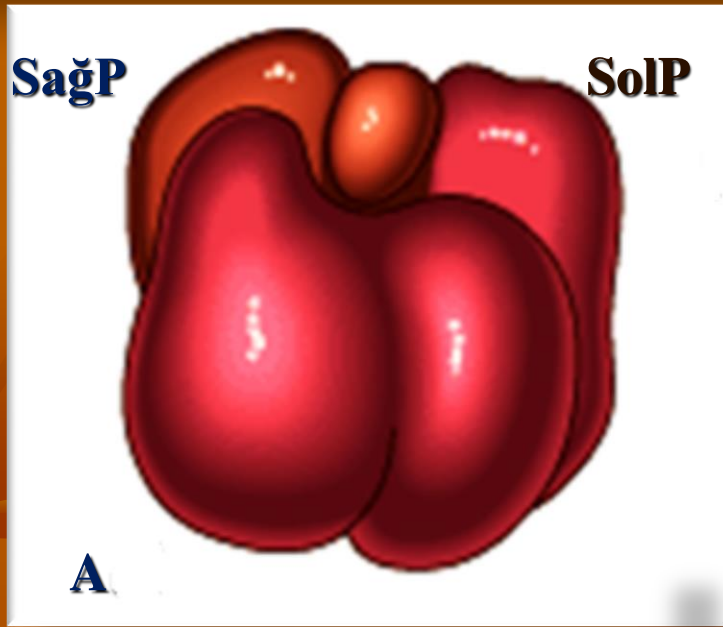

Ensefalopatiya

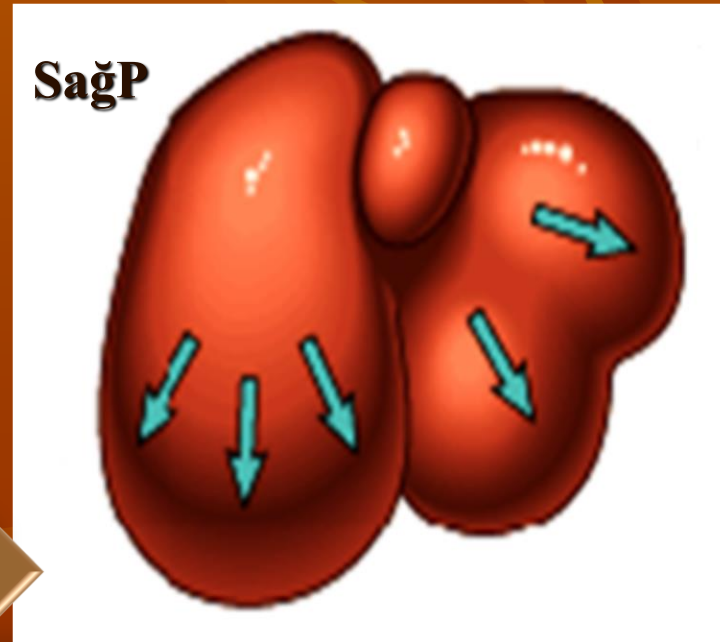
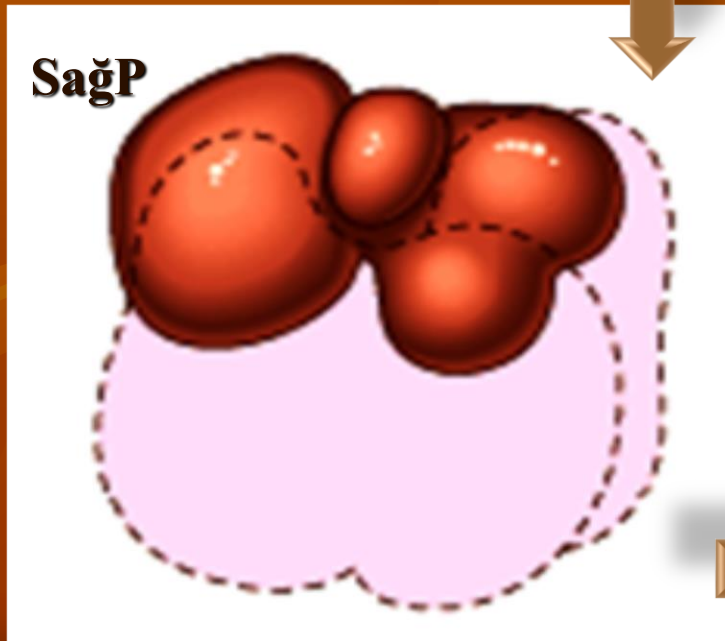

Ağırlaşmalar

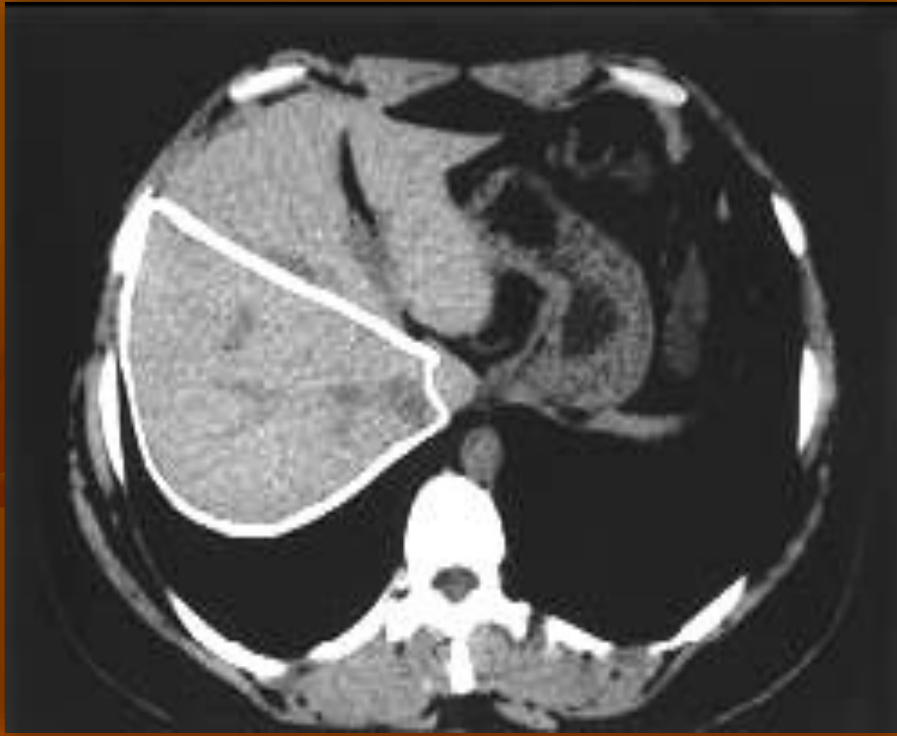
- **Xronik qaraciyər çatışmazlığı**
- **Koma**
- **Varikoz genişlənməmiş damarlardan kəskin qanitirmə**
- **Assit mayesinin iltihablaşması və peritonit**
- **Digər infeksiyon ağırlaşmalar**
- **Qarı venasının trombozu**
- **Maliqnezasiya – qaraciyər xərçəngi**

**Hissəvi hepatoektomi -
yadan sonra qara ciyərin
hipertrofiyası:
SağP –sağ pay
SolP – Sol pay
A – ara pay**

**Əməliyyatdan əvvəl:
Transplantasiya üçün
nəzərdə tutulmuş sol
pay qeyd olunmuşdur.**

**Transplantasiyasdan
sonra donör qara ciyə -
rinin bərpası kom -
püter tomoqramında
qeydə alınmışdır.**

1 həftədən sonra